FAKTABØKER

LISE FORFANG GRIMNES/RAGNHILD MALFANG

Årets faktabøker for barn og unge

Så mye fint!

Så variert!

Mye norsk!

Mye nynorsk!

Her er det mye for gutter og jenter!

Humor!

Biografier for store og små

Det å henvende seg til faktisk målgruppe er ikke alltid lett

Selvhjelpsbøker til barn?!

STORE FÆLE FINE SKUMLE DINOSAURER – alltid populært

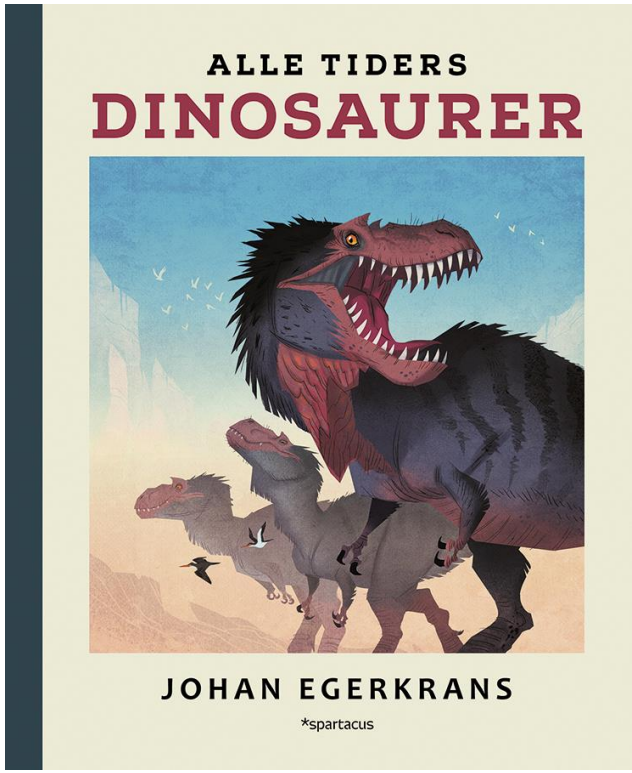

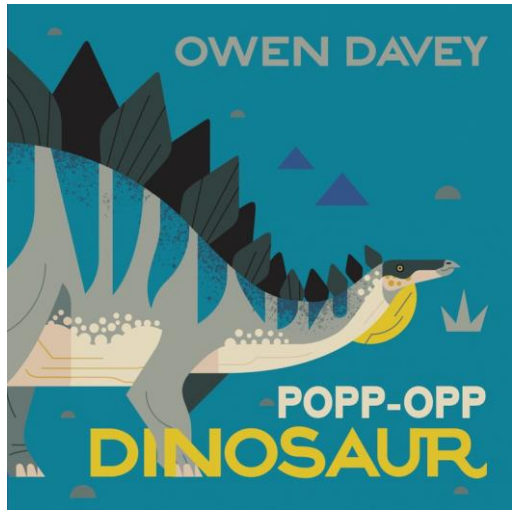

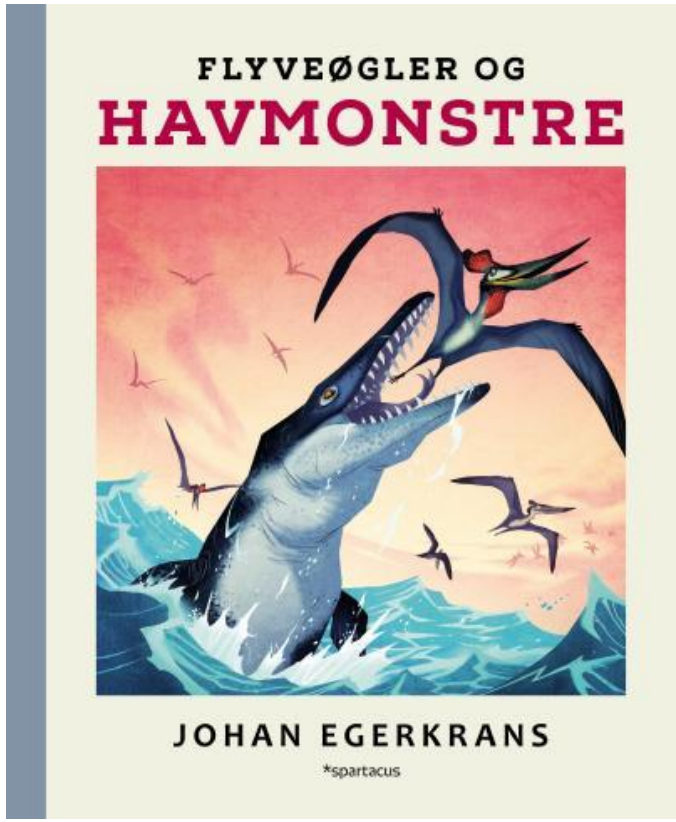

STJERNER OG PLANETER

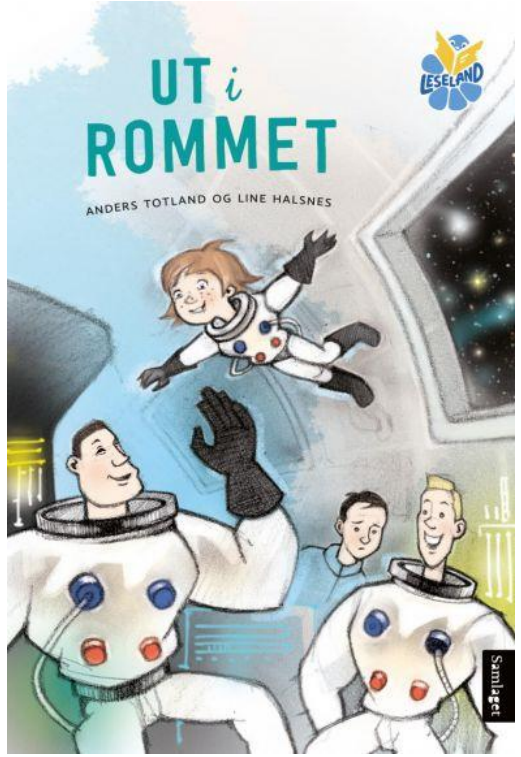

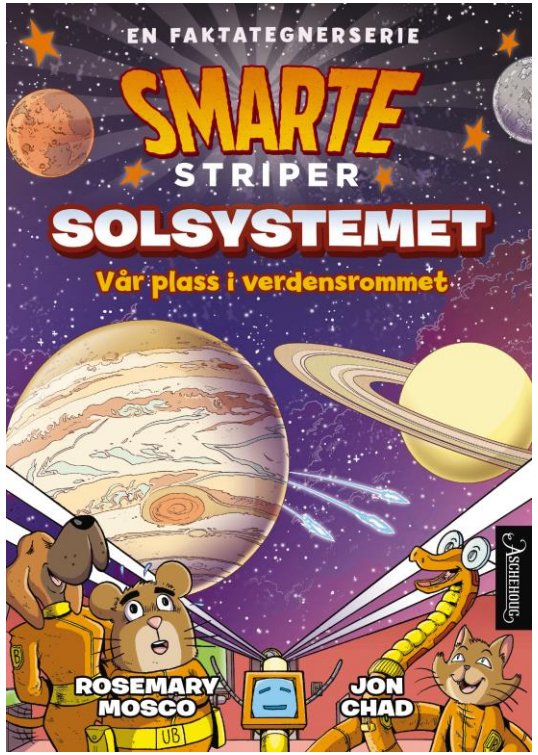

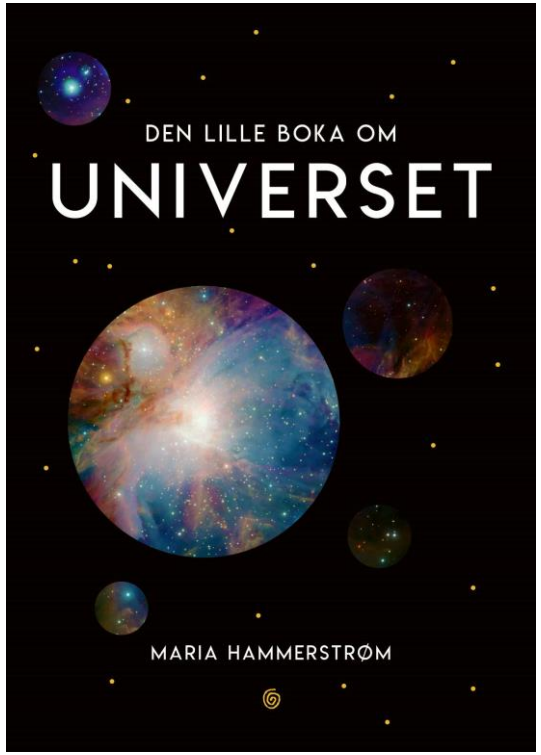

NATUR!

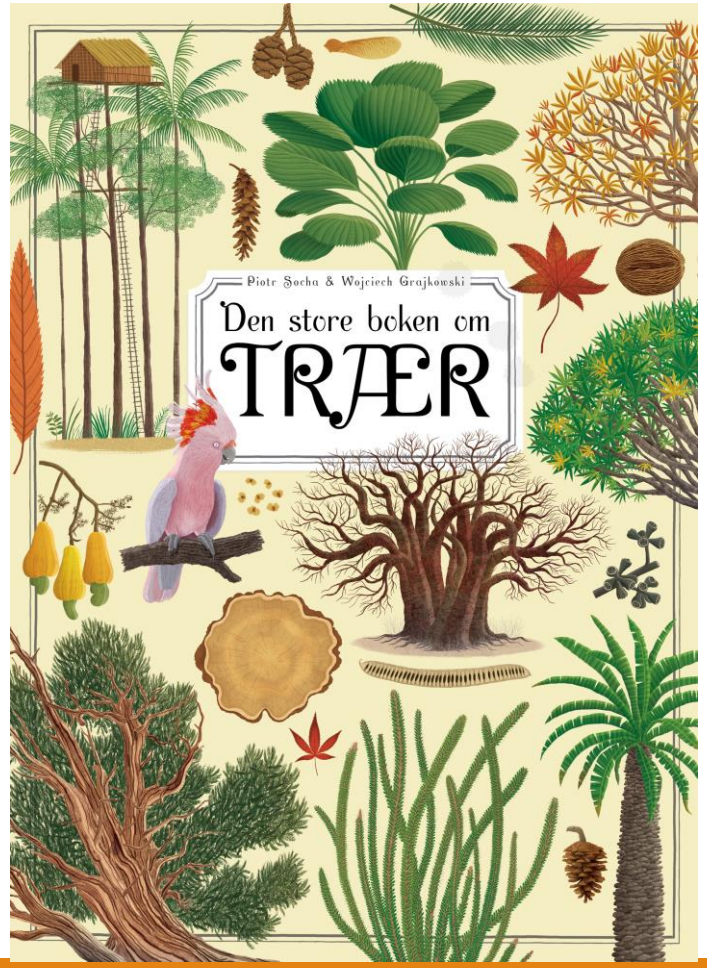
Piotr Socha & Wojciech Grajkowski
Den store boken om
TRÆR

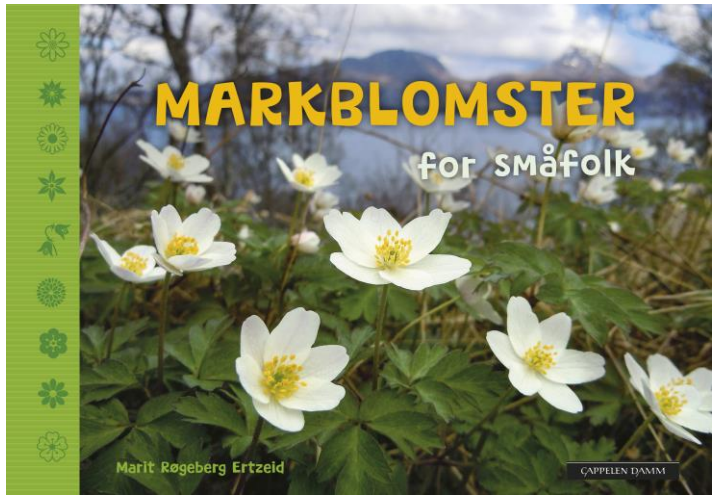
MARKBLOMSTER
for småfolk
Marit Røgeberg Ertzeid
CAPPELEN DAMM

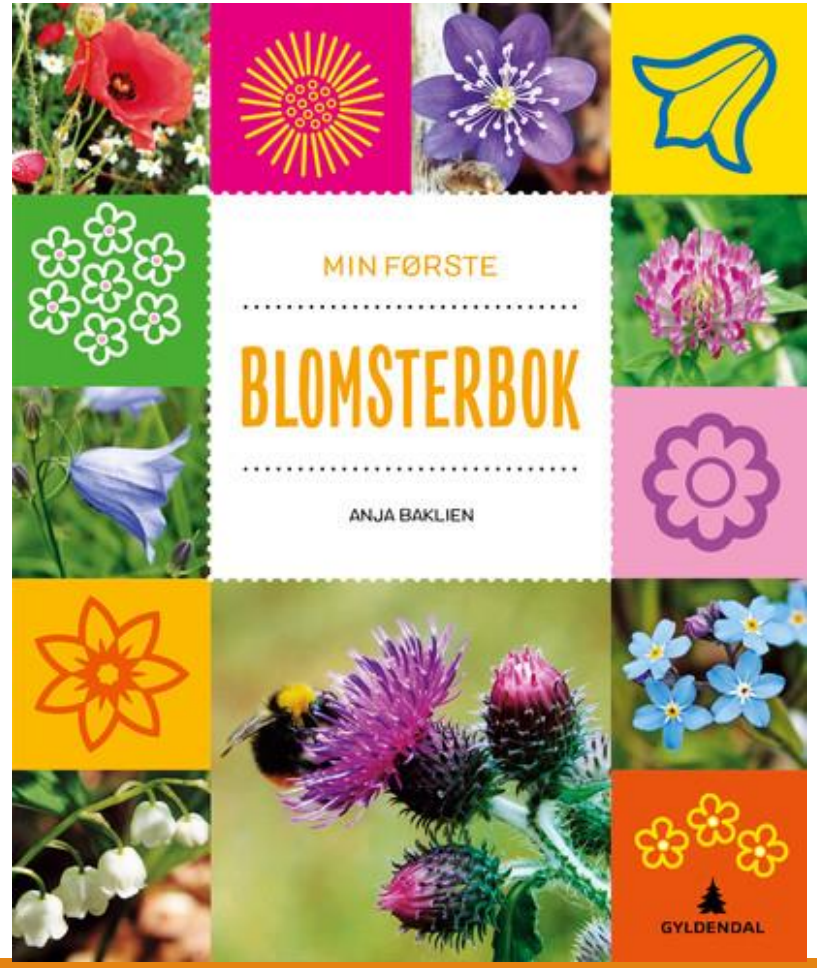
MIN FØRSTE
BLOMSTERBOK
ANJA BAKLIEN
GYLDENDAL

Children are often told 'Eat your dinner or you won't grow!' This is true for people, but not for trees. They can grow to a huge size despite eating nothing at all. All they need to live is water, which they collect from the soil through their roots, plus sunlight and air, which they take in through their leaves. You could say that the roots and leaves are the most important parts of the tree. The rest of the tree – the trunk, branches and twigs – has only one job: to join the roots and leaves together and lift the leaves up as far as possible towards the sun.

Why are leaves so important? Firstly, they draw in carbon dioxide from the air, a gas that is constantly released from our lungs, chimneys and cars. It enters each leaf through tiny little holes, usually on its underside. Secondly, leaves contain chlorophyll, a green pigment that absorbs sunlight and helps the plant turn it into energy. Leaves use this energy to make sugars out of the carbon dioxide and the water supplied by the tree's roots. It is from these that the trunk, branches and new roots are built. It might seem hard to believe, but even the tallest trees are made using nothing but air, light and water.

While these processes take place inside the leaves, oxygen – the gas that people and animals breathe – is produced and released into the air. In fact, the leaf works in the opposite way to a fire. Fire uses up oxygen when it burns wood, and releases carbon dioxide into the air. Meanwhile, leaves soak up carbon dioxide and make oxygen and other substances that are needed for wood to be formed. So does everything balance out? Not exactly! In just a few short hours, a fire can burn up everything that the tree has taken years to produce.

Leaves grow on all trees, not just the ones that lose their leaves in winter, which are called deciduous trees. The needles of pine trees are also leaves. They are built in a slightly different way, but they do the same job. Leaves come in all sorts of shapes and sizes, from the tiny scales of cypress trees to the huge leaves of raffia palms, which are often more than 20 m long (see pp. 30–31). Some trees, such as the silky oak or the Kentucky coffeetree, have leaves that look like tiny branches with many leaves, but this is misleading. Every picture on these two pages shows just one leaf.

ROOTS

The main job of roots is to collect water from the soil, which contains mineral salts that plants need. It then flows through tiny tubes inside the wood to the trunk, branches and leaves where it can be used. The second job of roots is to hold the tree firmly in the ground, so that the wind doesn't blow it over. Some very tall species, such as kapok trees, grow huge aerugound roots too, to give the trunk extra support. The South American tree called the walking palm stands tall on roots that look like stilts. According to one theory, these help it to grow taller without using as much energy as it would take to grow a thick trunk.

The trees in mangrove forests also look very strange. They grow on the sea coast and often get flooded by water. The soil there does not contain much oxygen, which the roots need to grow. So instead, the roots come up to the surface to get oxygen straight from the air. These special breathing roots may be shaped like stilts, like those of the red mangrove, or like lots of twigs sticking up out of the water, like those of the mangrove apple.

Roots can also become a murder weapon – at least for other trees! A banyan is a type of fig tree that grows up in the branches of another tree, where its seeds are taken by birds. Living on another tree's branch, it has access to sunlight and water from the rain. Its roots gradually twist around the trunk of its host and stretch lower and lower until they eventually reach down into the earth. They grow longer and thicker and eventually the other tree is strangled and dies. Years later, the only trace of the dead tree is an empty space inside the trunk of the banyan that took its place. Old banyan trees grow roots that hang down from the branches and these turn into more trunks once they come into contact with the ground. The Great Banyan that grows in the Indian city of Howrah looks like a huge forest – it has over 3,700 tree trunks with a single shared crown that measures almost half a kilometre across.

In some parts of India, people make living bridges from the roots of the rubber fig tree. First they build a wooden scaffold across a river and then twist roots from nearby trees around it, as they begin to form a footbridge and handrails. Unlike a normal bridge, a living root bridge can repair itself and grows stronger with age. Some living bridges have been in use for hundreds of years.

roots of the walking palm

roots of the rubber fig

roots of the kapok tree

roots of the looking-glass mangrove

banyan roots strangling another tree

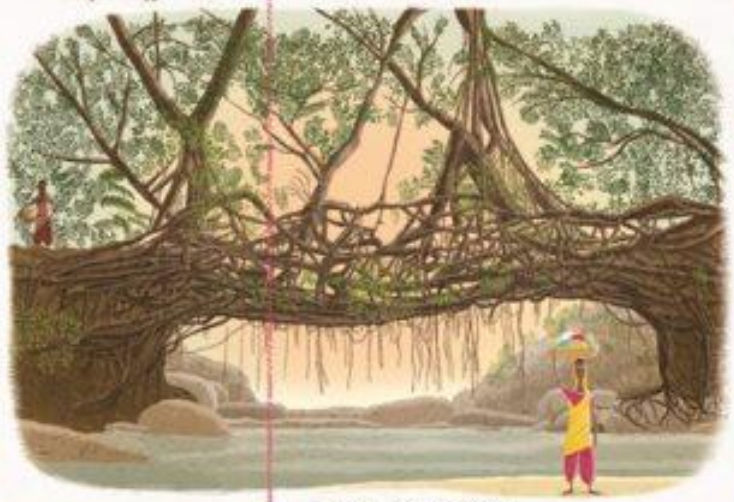

bridge made from the roots of a rubber fig tree

roots of the red mangrove

roots of the mangrove apple

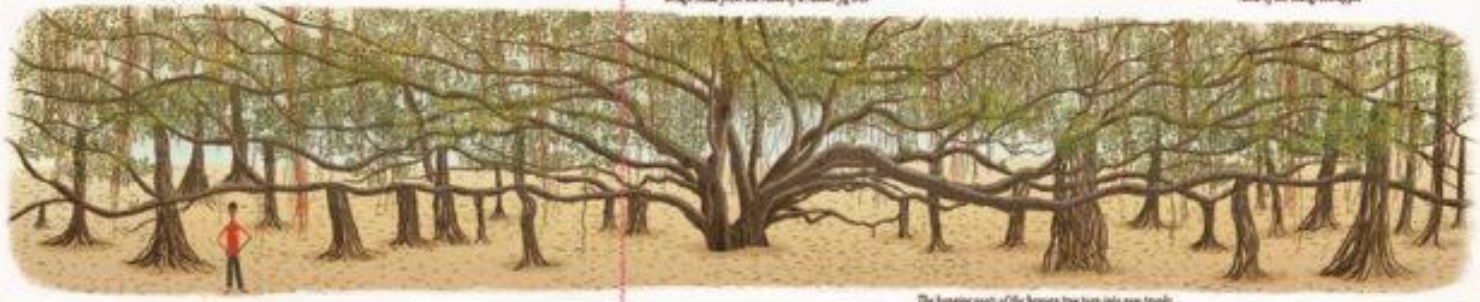

The hanging roots of the banyan tree turn into new trunks.

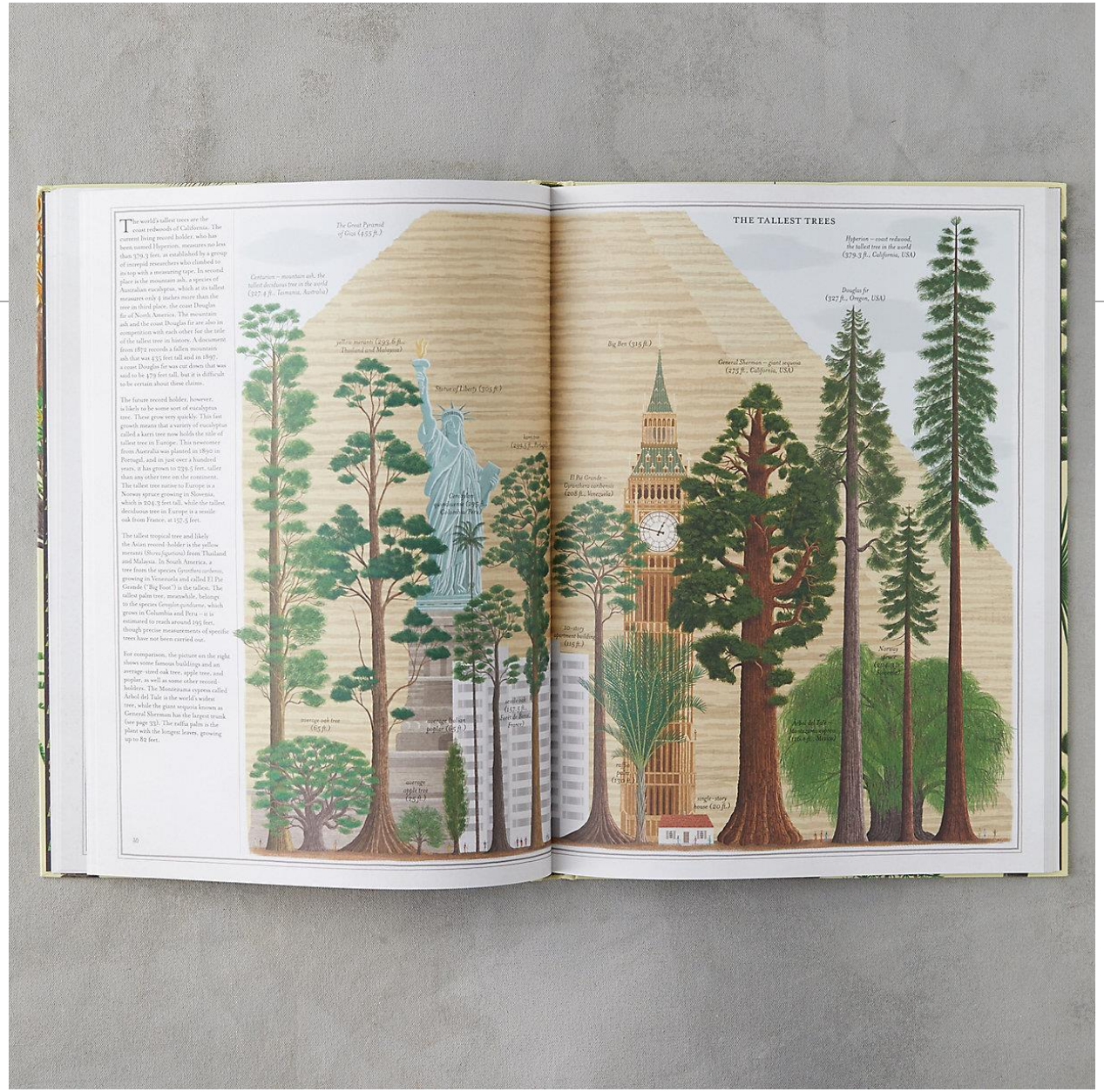
THE TALLEST TREES
The Great Pyramid of Giza (455 ft.)
Centurion – mountain ash, the tallest deciduous tree in the world (327.4 ft., Tasmania, Australia)
yellow meranti (293.6 ft., Thailand and Malaysia)
Statue of Liberty (305 ft.)
Big Ben (315 ft.)
El Pie Grande – Gyranthera corbensis (208 ft., Venezuela)
General Sherman – giant sequoia (275 ft., California, USA)
Douglas fir (327 ft., Oregon, USA)
Hyperion – coast redwood, the tallest tree in the world (379.3 ft., California, USA)
average oak tree (65 ft.)
average apple tree (75 ft.)
10-story apartment building (115 ft.)
single-story house (20 ft.)
Norway

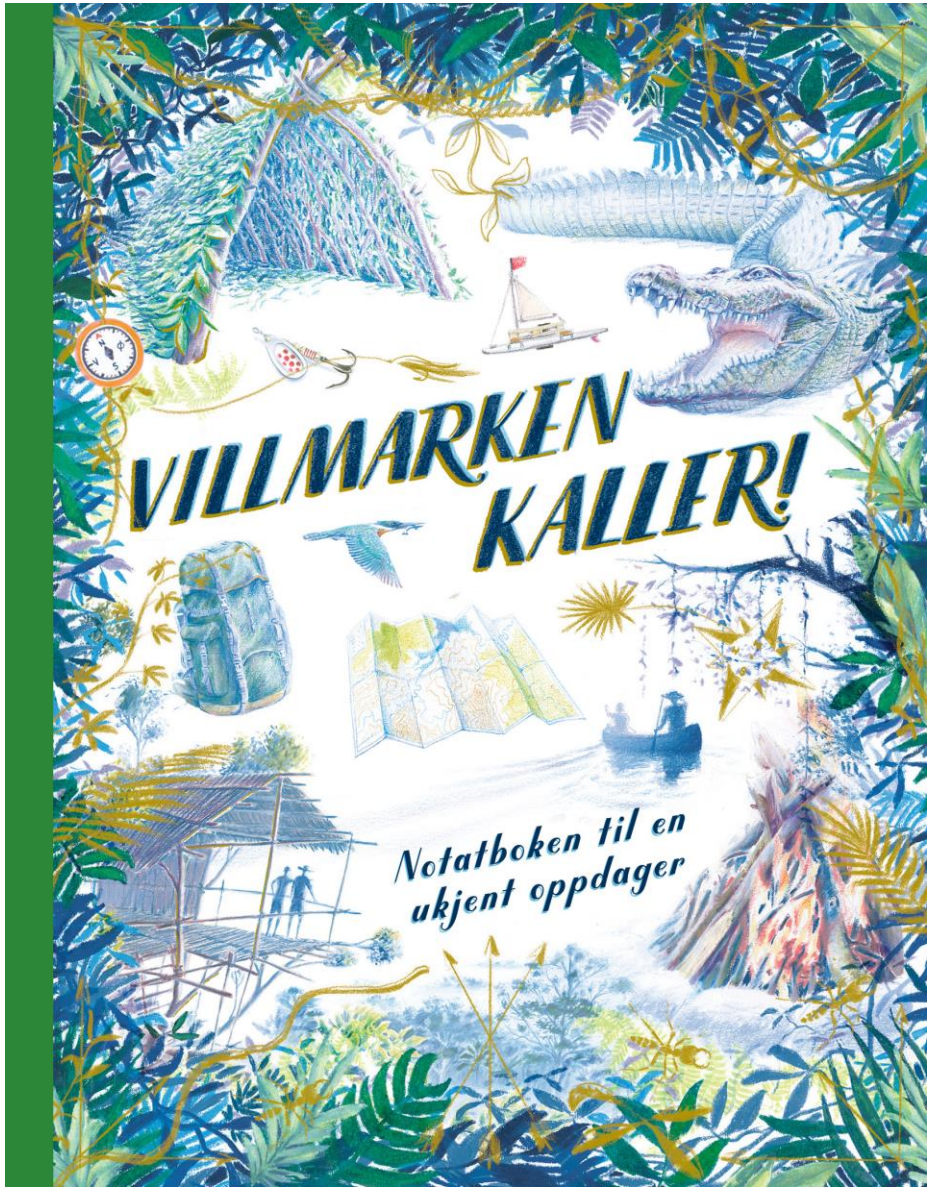

Hvordan være i naturen?

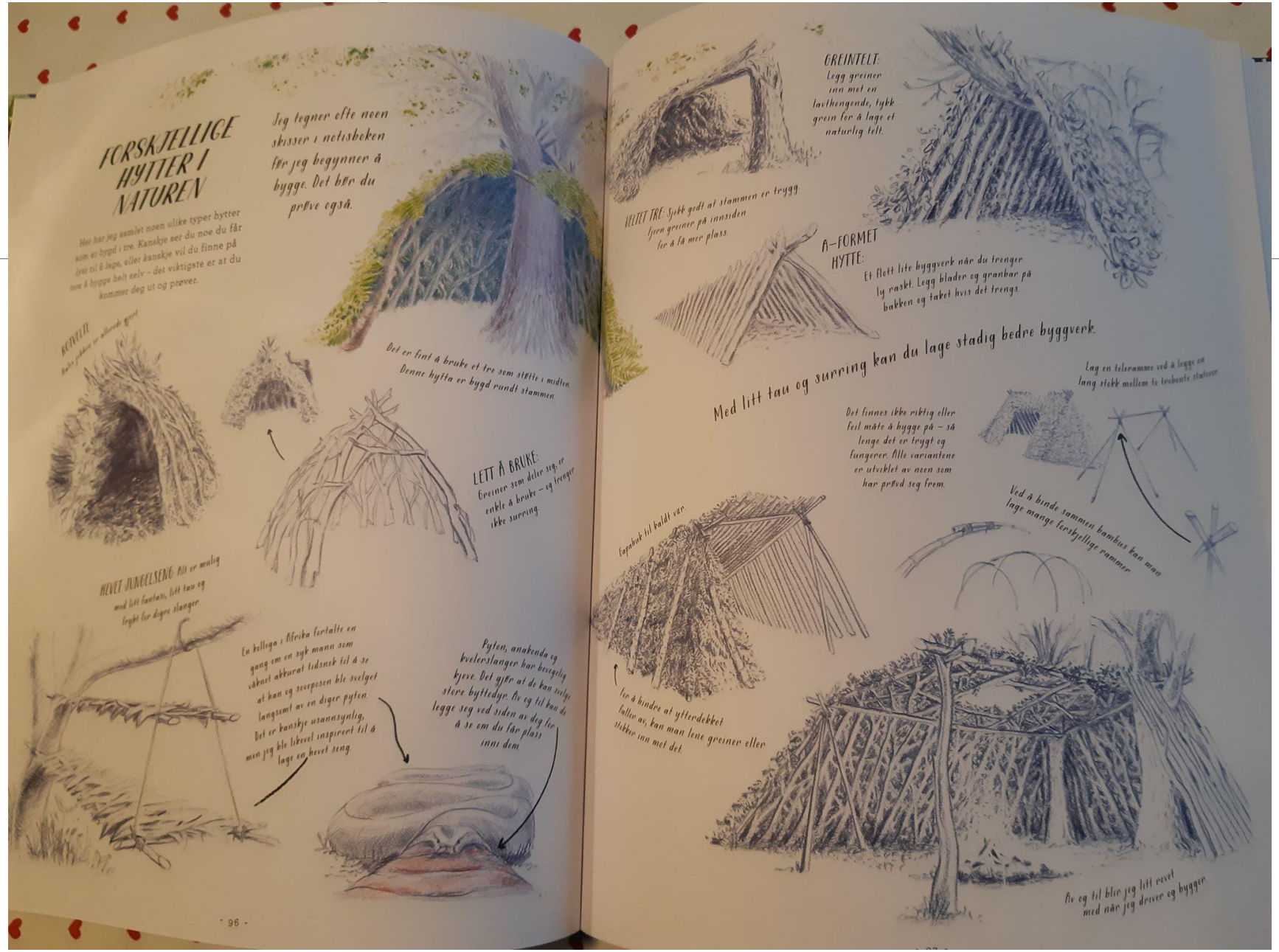
FORSKJELLIGE HYTTER I NATUREN
Her har jeg samlet noen ulike typer hytter som er bygd i tre. Kanskje ser du noe du får lyst til å lage, eller kanskje vil du finne på noe å bygge helt selv – det viktigste er at du kommer deg ut og prøver.
Jeg tegner ofte noen skisser i notisboken før jeg begynner å bygge. Det bør du prøve også.
ROTVELTE:
Det er fint å bruke et tre som støtte i midten. Denne hytta er bygd rundt stammen.
LETT Å BRUKE:
Greiner som deler seg, er enkle å bruke – og trenger ikke surring.
HEVET JUNGELSENG: Alt er mulig med litt fantasi, litt tau og frykt for digre slanger.
En kollega i Afrika fortalte en gang om en syk mann som våknet akkurat tidsnok til å se at han og soveposen ble svelget langsomt av en diger pyton. Det er kanskje usannsynlig, men jeg ble likevel inspirert til å lage en hevet seng.
Pyton, anakonda og kvelerslanger har bevegelig kjeve. Det gjør at de kan svelge store byttedyr. Av og til kan de legge seg ved siden av deg for å se om du får plass inni dem.
- 96 -
GREINTELT:
Legg greiner inn mot en lavthengende, tykk grein for å lage et naturlig telt.
VELTET TRE: Sjekk godt at stammen er trygg. Fjern greiner på innsiden for å få mer plass.
A-FORMET HYTTE:
Et flott lite byggverk når du trenger ly raskt. Legg blader og granbar på bakken og taket hvis det trengs.
Med litt tau og surring kan du lage stadig bedre byggverk.
Lag en teleramme ved å legge en lang stokk mellom to trebente stativer.
Det finnes ikke riktig eller feil måte å bygge på – så lenge det er trygt og fungerer. Alle variantene er utviklet av noen som har prøvd seg frem.
Ved å binde sammen bambus kan man lage mange forskjellige rammer.
Gapahuk til kaldt vær.
For å hindre at ytterdekket faller av, kan man lene greiner eller stokker inn mot det.
Av og til blir jeg litt revet med når jeg driver og bygger.

DYR, dyr, dyr og masse dyr og enda flere dyr og DYR og DYR og alt som kravler, og kryper og kryr!

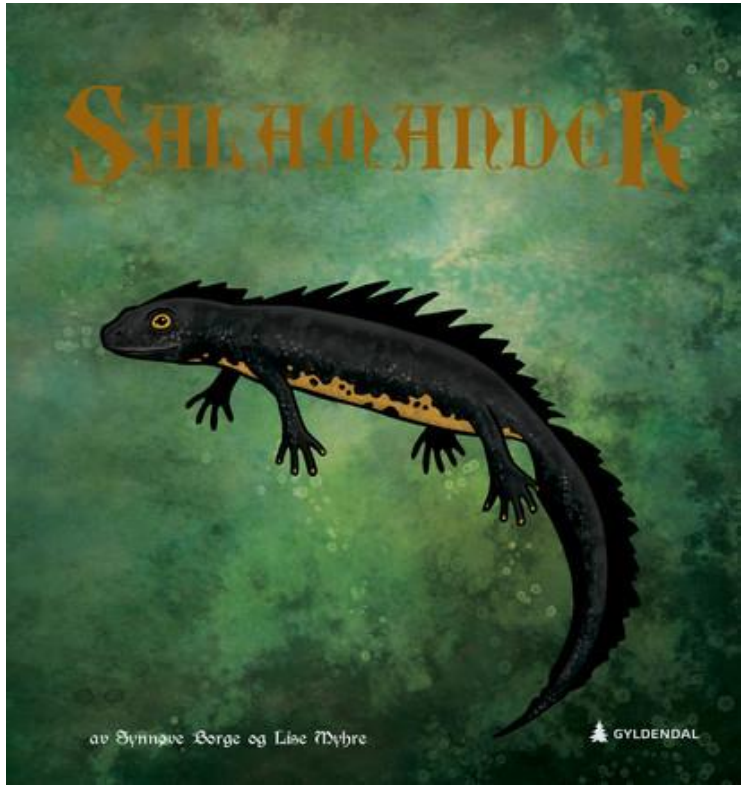

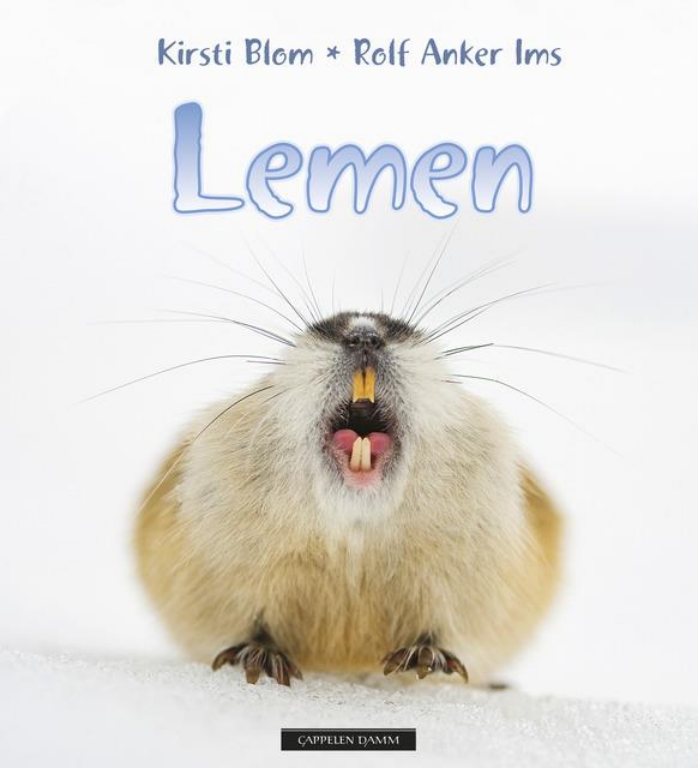

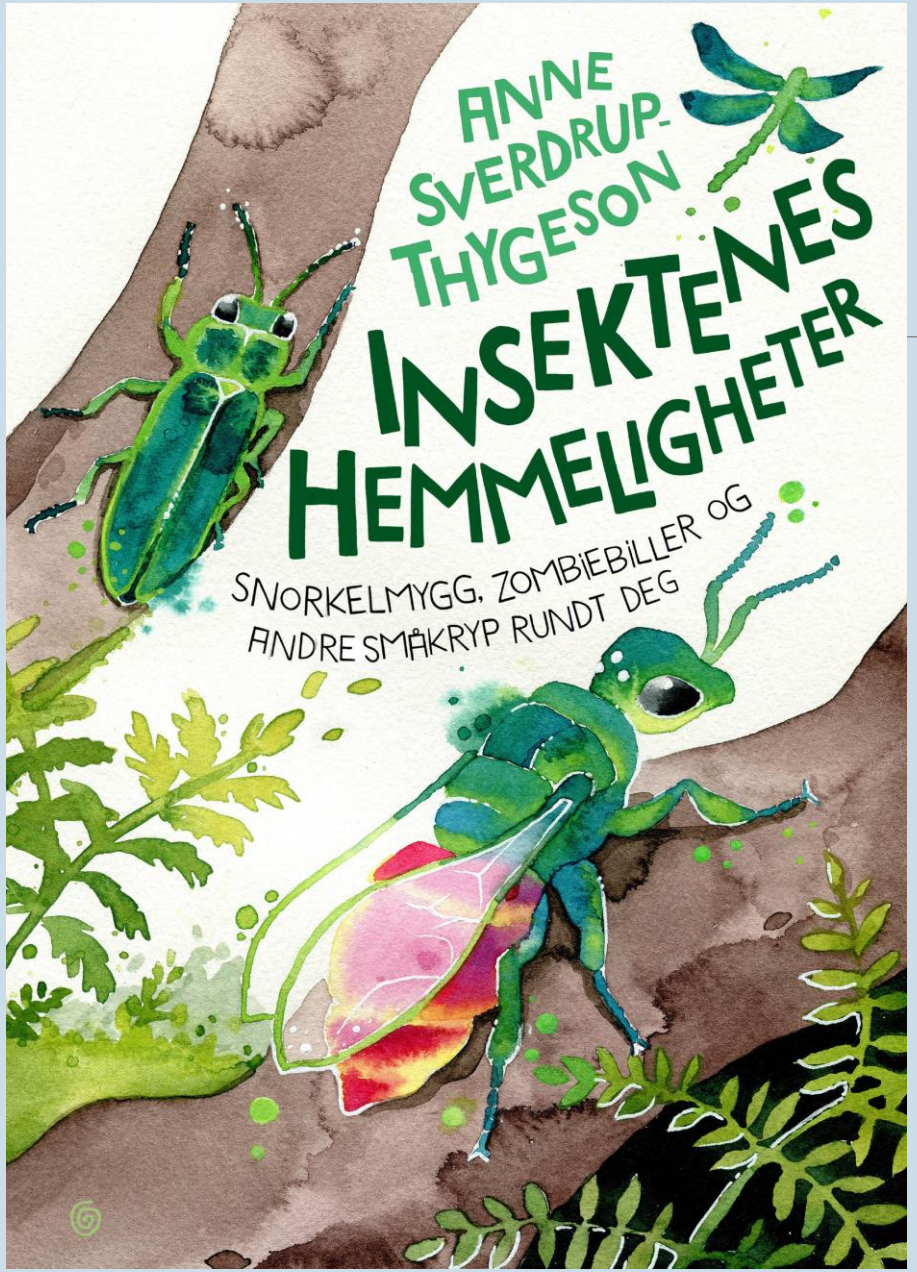
ANNE SVERDRUP-THYGESON
INSEKTENES HEMMELIGHETER
SNORKELMYGG, ZOMBIEBILLER OG ANDRE SMÅKRYP RUNDT DEG

OWEN DAVEY
FANTASTISKE FROSKER
mangschou

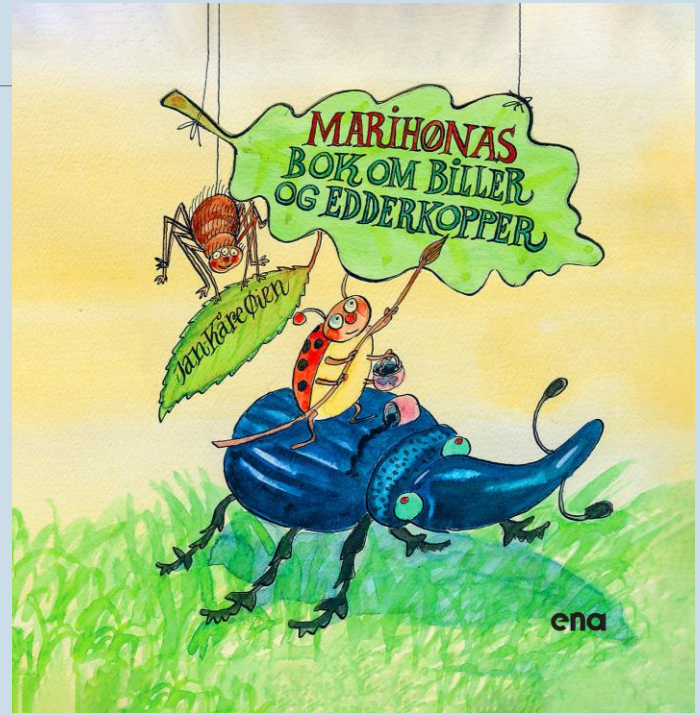
MARIHØNAS BOK OM BILLER OG EDDERKOPPER
Jan-Kåre Olsen
ena

HVA SLAGS DYR ER FROSKER?

Frosker er amfibier – dyr som veksler mellom å leve på land og i vann i løpet av ulike deler av livssyklusen. Frosker har korte kropper uten hale, og bakbeina er vanligvis lengre enn forbeina. Som regel har de svømmehud mellom tærne. Øynene er gjerne store og stikker opp fra hodet, og hunnfroskene er nesten alltid større enn hannene. Frosker tilhører den vitenskapelige ordenen *Anura*, som betyr «uten hale» på gammelgresk. Det norske navnet er springpadde.

Nordpadden har tørr, vorteaktig hud. Den har et vraltende ganglag og kan også gjøre korte hopp.

Hva er en padde?

Alle padder er frosker, men ikke alle frosker er padder. Ordet padde brukes vanligvis om froskearter som har tørr, vortete, læraktig hud, og som ikke trenger å leve nær vann.

Denne grønne frosken slapper av i en dam.

Nam nam

Voksne frosker er vanligvis kjøttetere. Det betyr at de spiser andre dyr. De svelger byttet helt. Noen froskearter spiser hva som helst, så lenge det får plass i den store munnen deres! Frosker spiser vanligvis insekter, men de kan også spise mark, snegler, mus, fisk, slanger, gresshopper og til og med mindre frosker.

Froskens varierte kosthold

Frosk overalt

Det finnes frosker på alle kontinenter, unntatt i Antarktis. Tropiske regnskoger er aller rikest på frosker, men de finnes også i skoger, sumper og innsjøer, og til og med i ørkener og nord for polarsirkelen. Så langt har forskerne oppdaget cirka 7000 arter, men hvert eneste år finner de nye. Mange frosker er små og godt kamuflert, og kan gjemme seg på steder hvor det er vanskelig å komme til. Det er altså ikke rart at vi ikke har funnet alle ennå.

Frosker er fantastiske dyr med utrolige superevner og med mange merkelige former for adferd. Er du klar for å vasse uti og lære om disse spretne krabatene? Når du er ferdig med boken, kommer du nok til å synes at frosker er noen fantastiske dyr!

STIKKMYGG

Myggen har ikke så mange venner. Og det er ikke så rart når vi vet at stikkende mygg i varmere land kan spre farlige sykdommer. Her i Norge slipper vi heldigvis å bekymre oss for det. Men stikkene kan være irriterende de også. Hann-myggene suger aldri blod. De nøyer seg med sukkervann fra blomster. Men hunn-myggene må ha det næringsrike blodet ditt for å klare å lage mygg-egg.

Noen har regnet ut hvor mye blod alle stikkmygg på jorda suger i seg på ett år. Kan du gjette? Hvis du tok alt det blodet, kunne du fylle ikke bare ett, men to store svømmebasseng med blod!

Lykke!

LINE RENSLEBRÅTEN
VIRKELIGHETENS
MONSTRE

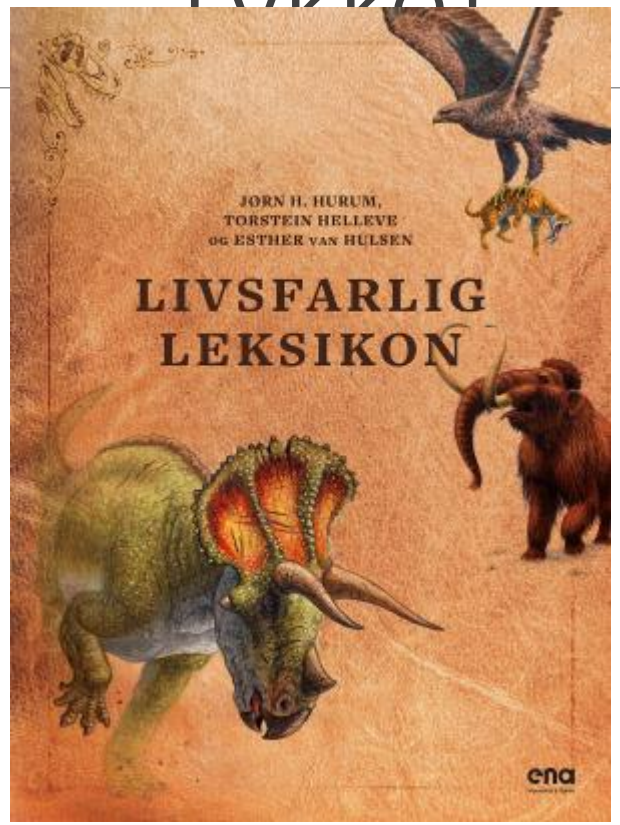
JØRN H. HURUM,
TORSTEIN HELLEVE
OG ESTHER VAN HULSEN
LIVSFARLIG
LEKSIKON
ena

DE
LEVENDE
DØDE
JOHAN
EGERKRANS
*spartacus

Tenner på tunga
Storkjeft
10/10
0/10
LINE RENSLEBRÅTEN
VIRKELIGHETENS
MONSTRE
Mat: Fisk og gnagere

Livsfarlig leksikon (9788
file:///C:/Users/lise/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/Content.Outlook/QHZWB2JU/Livsfarlig%20leksikon%20(9788241950278)_materie%20LowRes.pdf
4 av 45
Tilpass til siden Sidevisning Les høyt Legg til notater

I denne boka har vi samlet de førti skumleste dyrene som ikke finnes lenger. Bla om for å treffe dem – hvis du tør!

INNHOLD

Deinonychus antirrhopus ... 8
Smilodon fatalis ... 10
Anhanguera piscator ... 12
Terrorfugler – *Phorusrhacidae* ... 14
Arthropleura armata ... 16
Basilosaurus cetoides ... 18
Tiktaalik roseae ... 20
Triceratops horridus ... 22
Livyatan melvillei ... 24
Thalattoarchon saurophagis ... 26
Helicoprion bessonowi ... 28
Argentinosaurus huinculensis ... 30
Cameroceras trentonense ... 32
Spinosaurus aegyptiacus ... 34
Megalodon – *Carcharocles megalodon* ... 36
Megalania prisca ... 38
Søramerikansk kortsnutebjørn – *Arctotherium angustidens* ... 40
Prionosuchus plummeri ... 42
Mammut – *Mammuthus primigenius* ... 44
Pliosaurus funkei ... 46
Argentavis magnificens ... 48
Jaekelopterus rhenaniae ... 50
Sarcosuchus imperator ... 52
Anomalocaris canadensis ... 54
Dunkleosteus terrelli ... 56
Andrewsarchus mongoliensis ... 58
Mastodonsaurus jaegeri ... 60
Quetzalcoatlus northropi ... 62
Ullhåret neshorn – *Coelodonta antiquitatis* ... 64
Dinopithecus ingens ... 66
Rhizodus hibberti ... 68
Paraceratherium transouralicum ... 70
Tyrannosaurus rex ... 72
Titanoboa cerrejonensis ... 74
Moschops capensis ... 76
Therizinosaurus cheloniformis ... 78
Nemegtbaatar gobiensis ... 80
Xiphactinus audax ... 82
Mosasaurus hoffmanni ... 84
Dimetrodon angelensis ... 86

Skriv her for å søke
08:54
20.10.2019

Livsfarlig leksikon (9788
file:///C:/Users/lise/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/Content.Outlook/QHZWB2JU/Livsfarlig%20leksikon%20(9788241950278)_materie%20LowRes.pdf
21 av 45
Tilpass til siden Sidevisning Les høyt Legg til notater

Søramerikansk kortsnutebjørn – *Arctotherium angustidens*

NÅR LEVDE DEN? 1,8 millioner–11 000 år siden
HVOR ER DEN FUNNET? Sør-Amerika
HVOR STOR KUNNE DEN BLI? 1,8 meter høy, 3 meter når den stod på to, 1750 kilo

Den søramerikanske kortsnutebjørnen er den største bjørnen som noensinne har levd, og et av de største rovdyrene som har levd på land. Det største landrovdyret i vår tid er isbjørnen, men den søramerikanske kortsnutebjørnen kunne bli mer enn dobbelt så stor. Den er i slekt med brillebjørnene som lever i dag.

Overarmsbeinet var nesten like langt som på en elefant. Beina i frambeina heter overarmsbein og underarmsbein, selv hos dyr som går på fire. Forskerne tror at den søramerikanske kortsnutebjørnen var altetende, i likhet med bjørnene som lever i dag.

Den døde ut omtrent da menneskene kom til Amerika. Kanskje var det menneskene som jaktet på den. Eller kanskje jaktet menneskene og bjørnene på de samme dyrene, og så tok menneskene det som skulle vært bjørnens mat. Men det kan ha vært andre årsaker også, som klimaendringer.

HVORFOR VAR DEN LIVSFARLIG?
Den kunne bite over hodet ditt og knekke det som et egg

Skriv her for å søke
08:56 20.10.2019

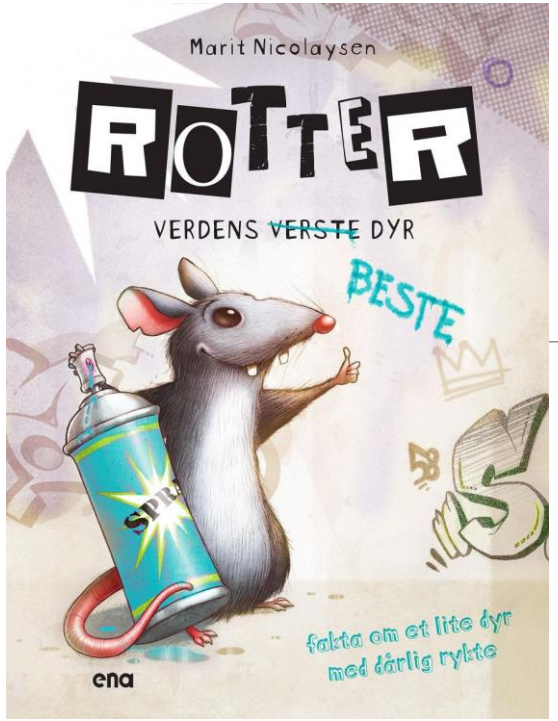
Marit Nicolaysen
ROTTER
VERDENS ~~VERSTE~~ BESTE DYR
fakta om et lite dyr med dårlig rykte
ena

BJØRN ARILD ERSLAND
PER DYBVIG
BJØRNEN SOVER
OM ALT BJØRNEN GJØR FØR DEN LEGGER SEG
CAPPELEN DAMM

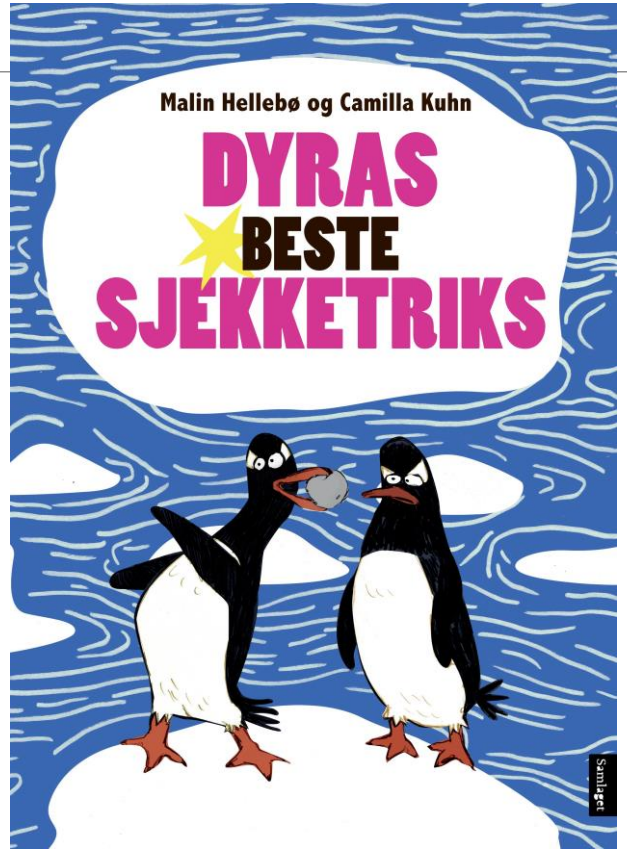
Malin Hellebø og Camilla Kuhn
DYRAS BESTE SJEKKETRIKS
Samlaget

VISS EG HADDE HALE
AV MATS ELDØEN OG SINDRE GOKSØYR
Samlaget

Viss eg hadde tunge som ein kameleon, hadde eg
snappa til meg godteriet til dei andre ungane på kino.

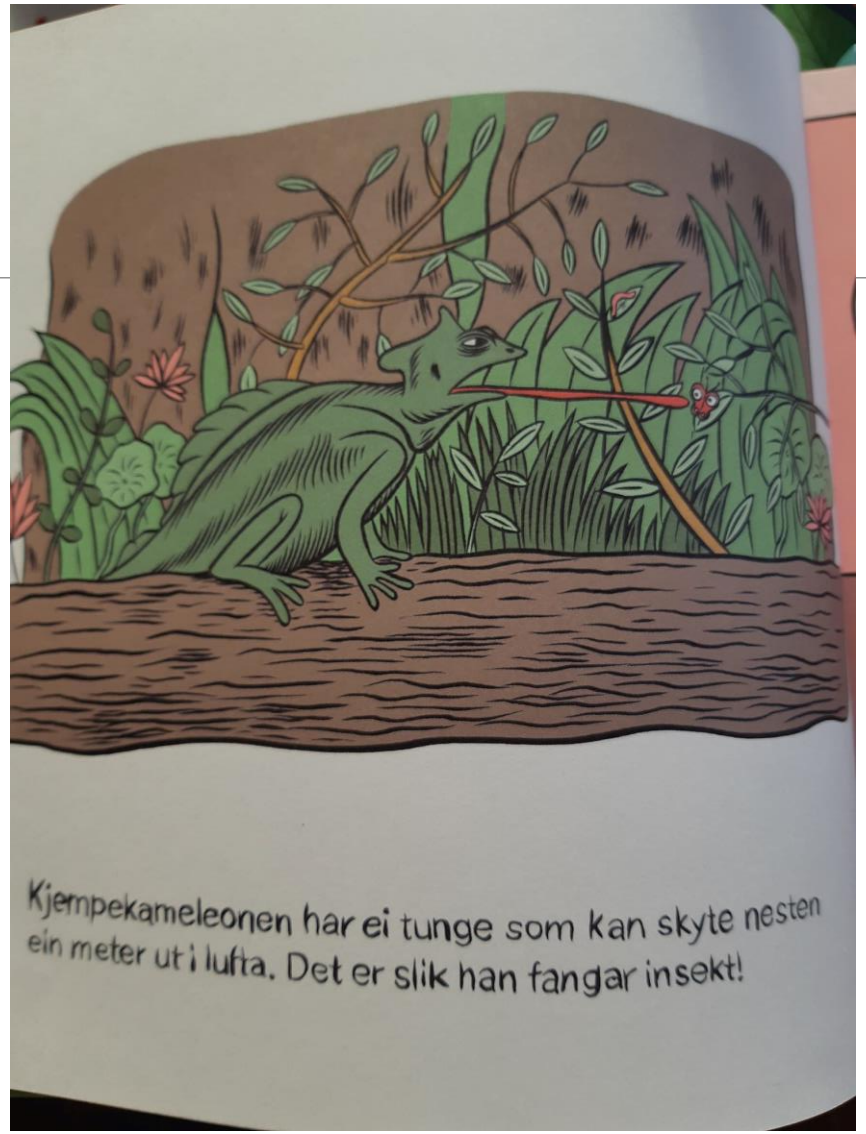
Kjempekameleonen har ei tunge som kan skyte nesten
ein meter ut i lufta. Det er slik han fangar insekt!

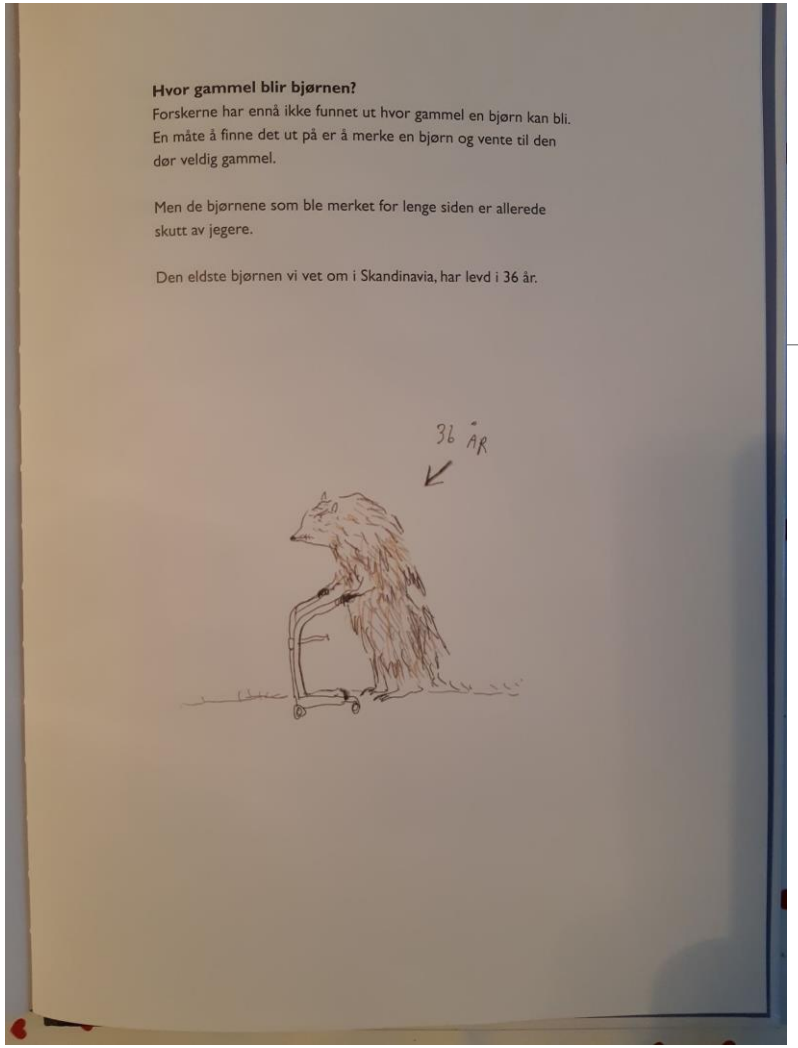

Hvor gammel blir bjørnen?

Forskerne har ennå ikke funnet ut hvor gammel en bjørn kan bli. En måte å finne det ut på er å merke en bjørn og vente til den dør veldig gammel.

Men de bjørnene som ble merket for lenge siden er allerede skutt av jegere.

Den eldste bjørnen vi vet om i Skandinavia, har levd i 36 år.

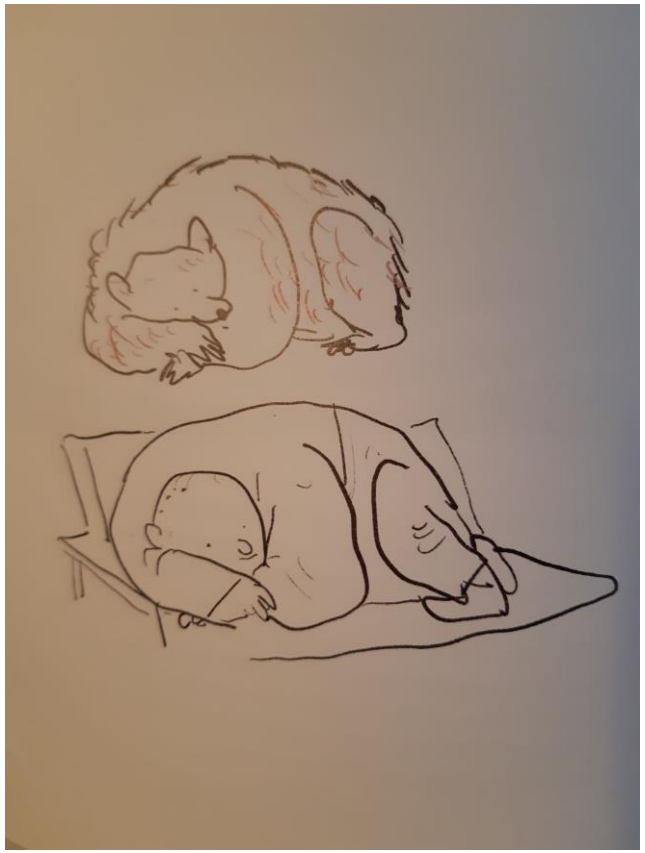

Som ein bror

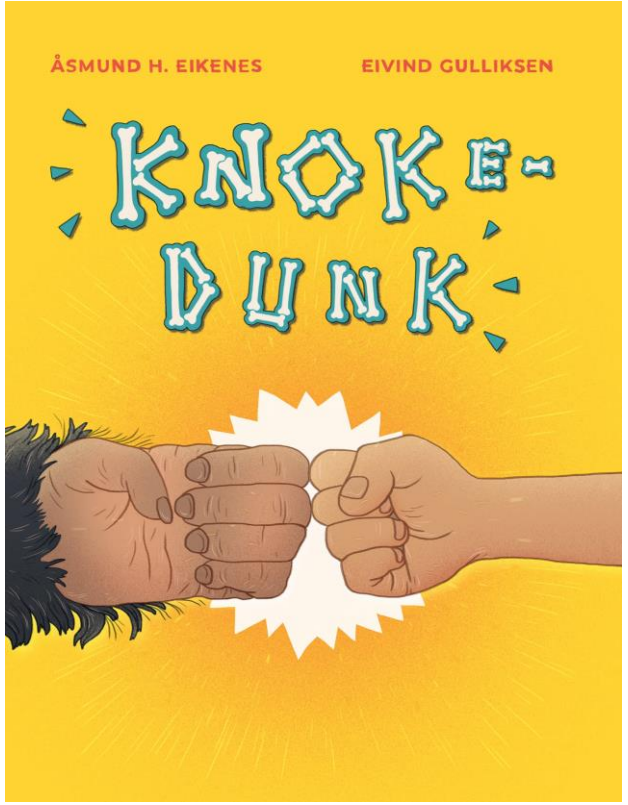
ÅSMUND H. EIKENES
EIVIND GULLIKSEN
KNOKE-DUNK

HISTORIA OM SJIMPANSEN JULIUS
SOM EIN BROR
Alfred Fidjestøl
Samlaget

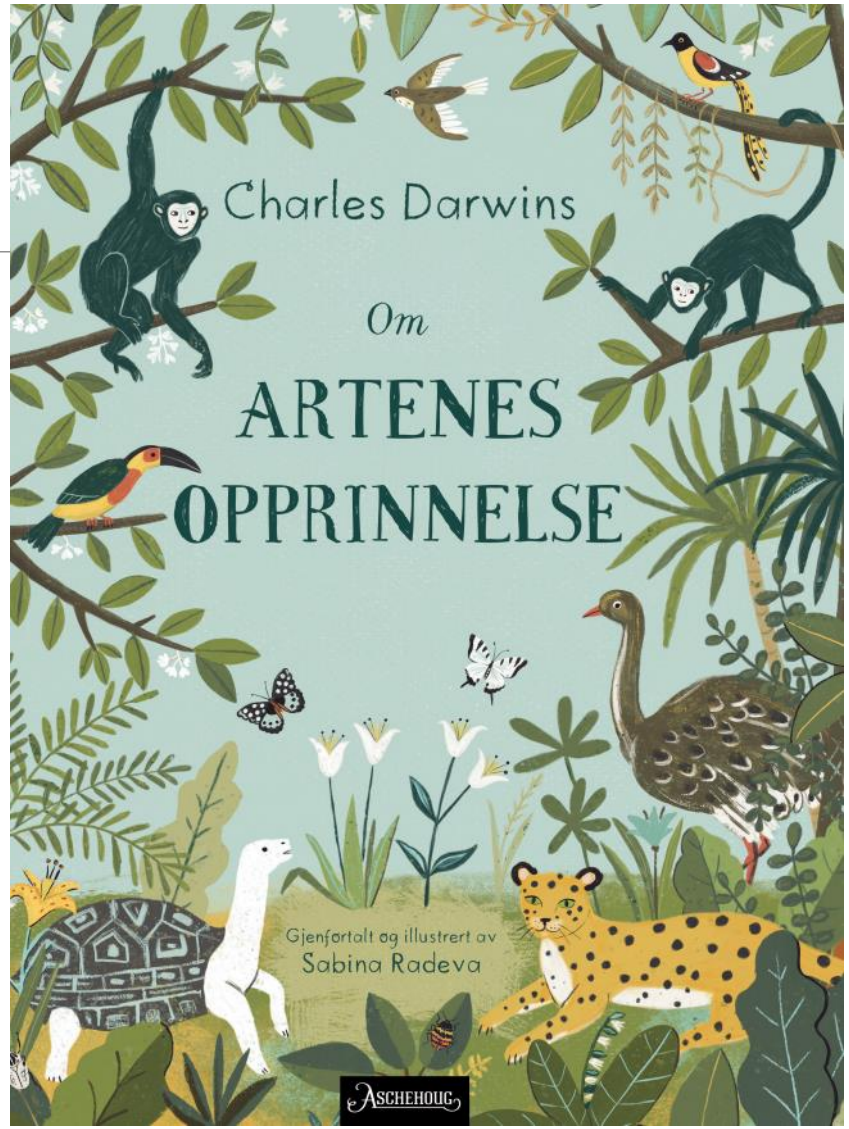
Charles Darwins
Om
ARTENES OPPRINNELSE
Gjenfortalt og illustrert av
Sabina Radeva
ASCHEHOUG

Frosken sit godt fast
på store blad, på
trestammar og på
steinar under vatn.
På tuppen av kvar finger
har frosken ein effektiv
sugekopp.

Sjølv om dei ser svært ulike ut,
er armane ganske like på innsida.
Med armane kan vi klore, klatre,
grave, symje og fly.
Og knokedunke.

Alt henger sammen

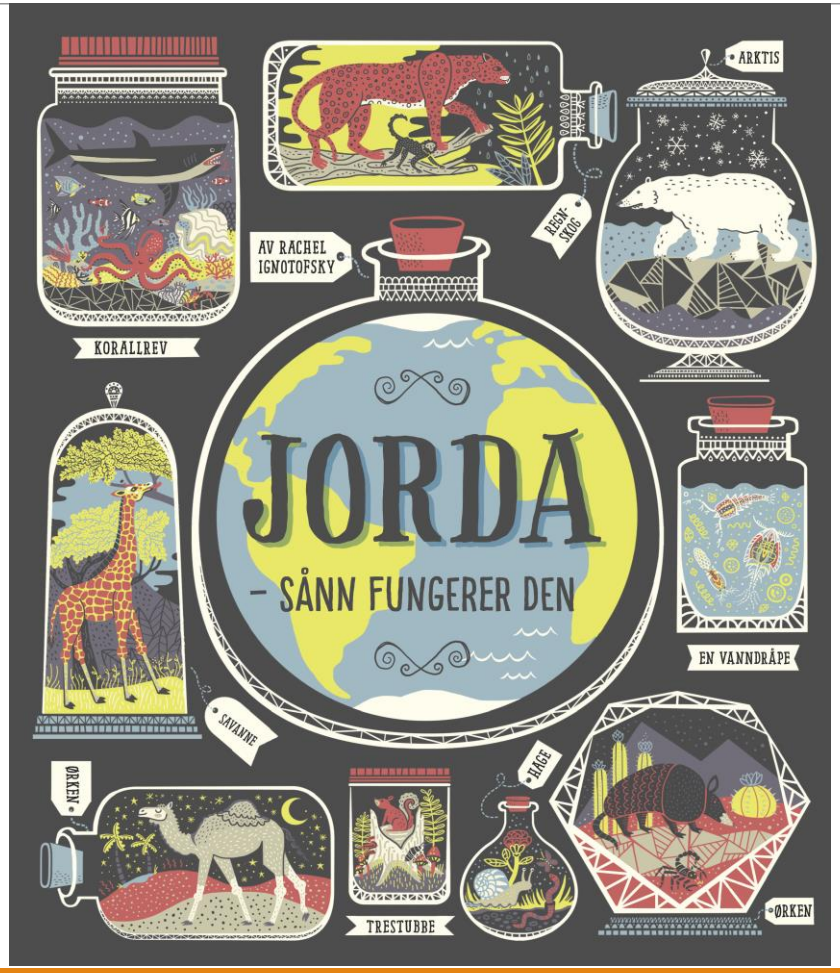

KLIMA

ISABEL THOMAS
LA OSS REDDE VERDEN
50 MORSOMME OG ENKLE TING DU KAN GJØRE FOR MILJØET

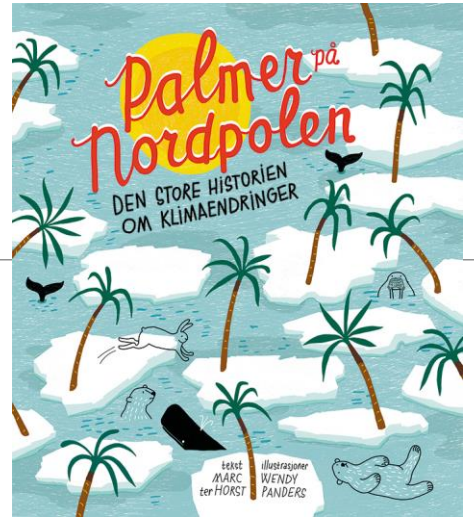
Palmer på Nordpolen
DEN STORE HISTORIEN OM KLIMAENDRINGER
tekst MARC ter HORST
illustrasjoner WENDY PANDERS

OLE MATHISMOEN OG JENNY JORDAHL
HVA ER GREIA MED KLIMA?
GRØNNE GREIER

STREIK FOR KLIMAET
Greta Thunberg
KOLSTREJK FÖR KLIMATET
CAPPELEN DAMM

hvaergreiamedklima_Lo

file:///C:/Users/lise/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/Content.Outlook/QHZWB2JU/hvaergreiamedklima_LowRes.pdf

33 av 37 | Tilpass til siden | Sidevisning | Les høyt | Legg til notater

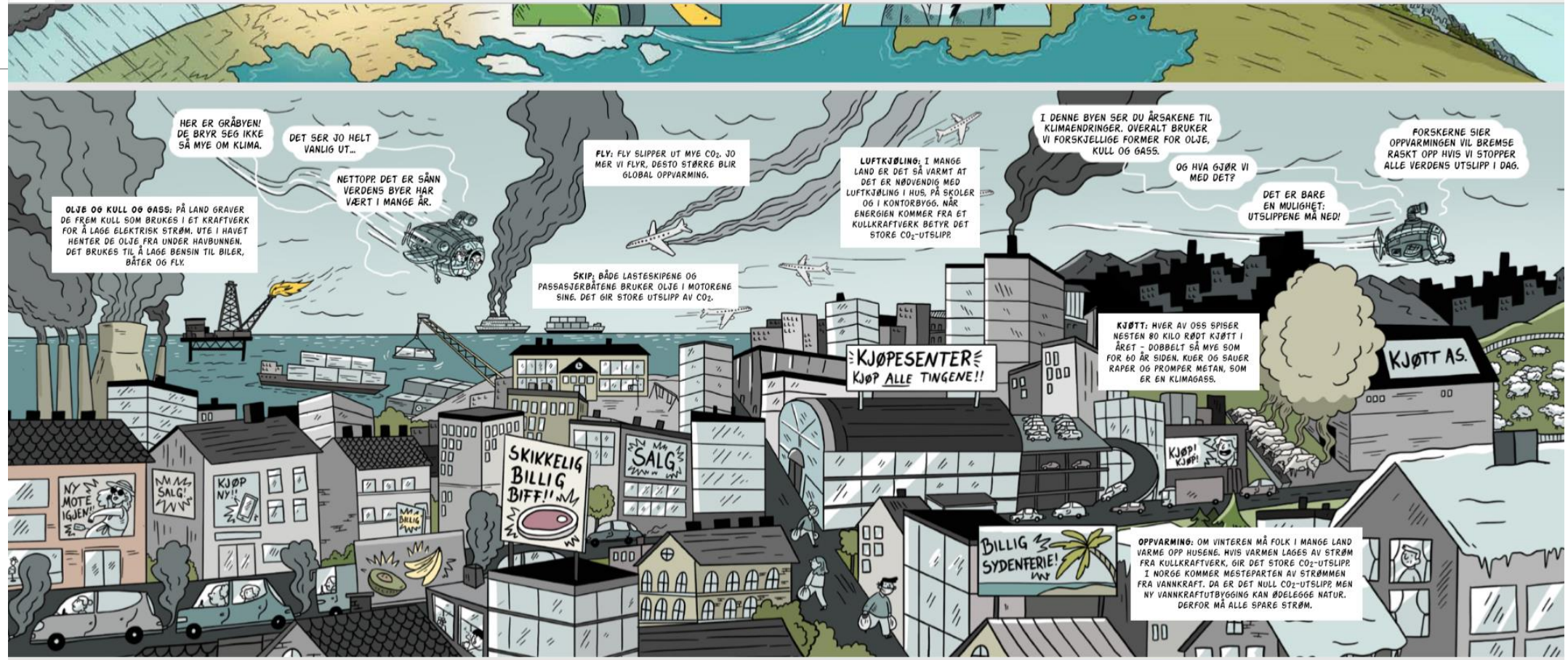

Skriv her for å søke

13:15
19.10.2019

hvaergreiamedklima_Lo

file:///C:/Users/lise/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/Content.Outlook/QHZWB2JU/hvaergreiamedklima_LowRes.pdf

34 av 37 | Tilpass til siden | Sidevisning | Les høyt | Legg til notater

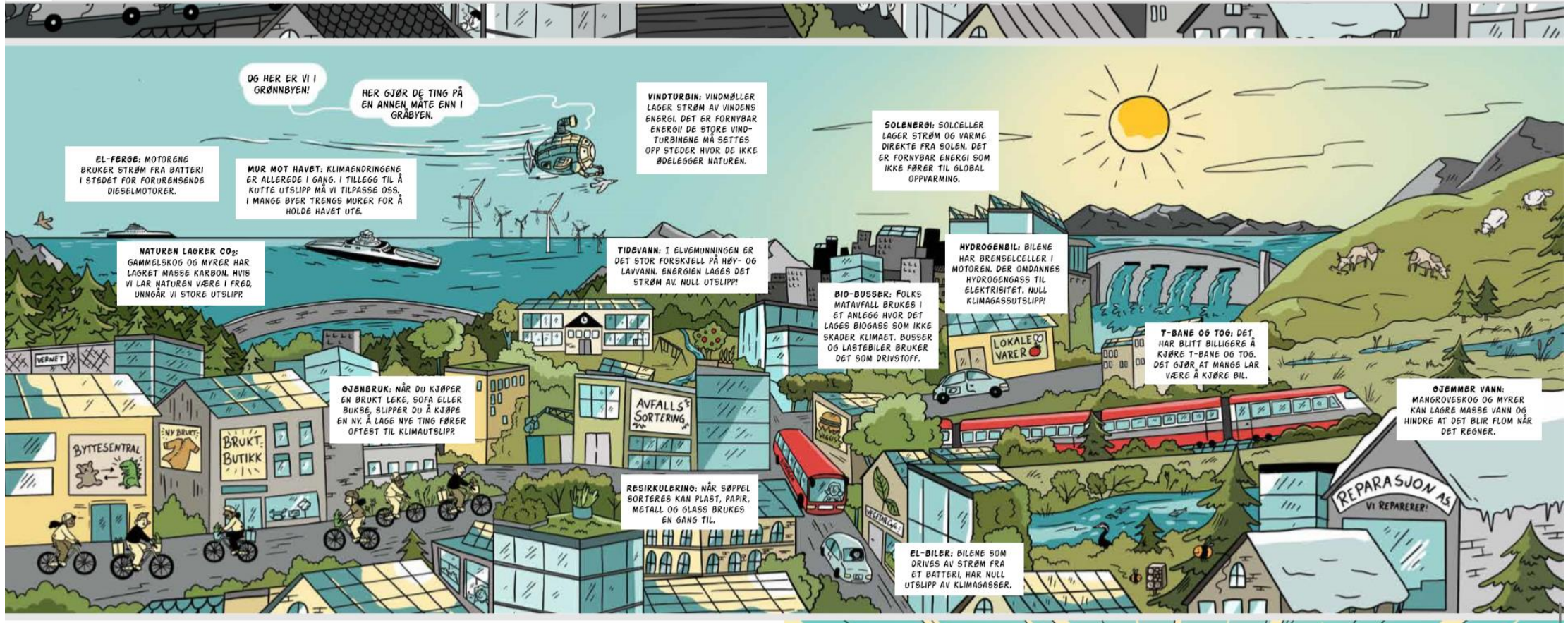

Skriv her for å søke

13:17
19.10.2019

It’s not the first time in history
That grownups have been afraid of a small Swedish girl with pigtails

KROPP! KROPP! KROPP! KROPP!

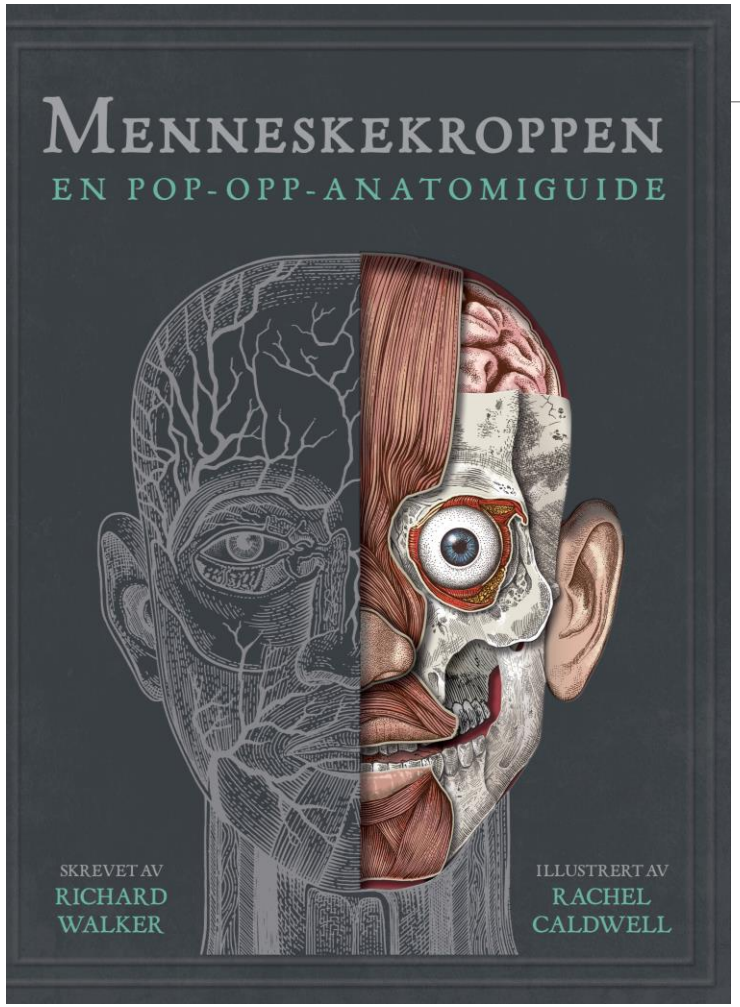

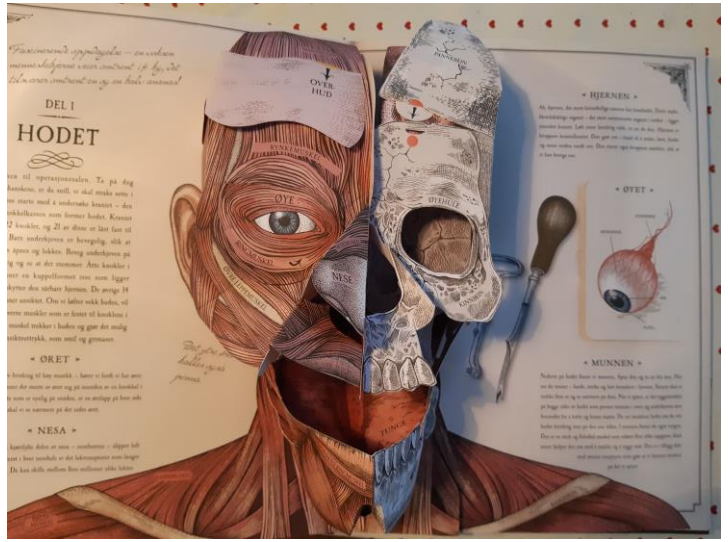

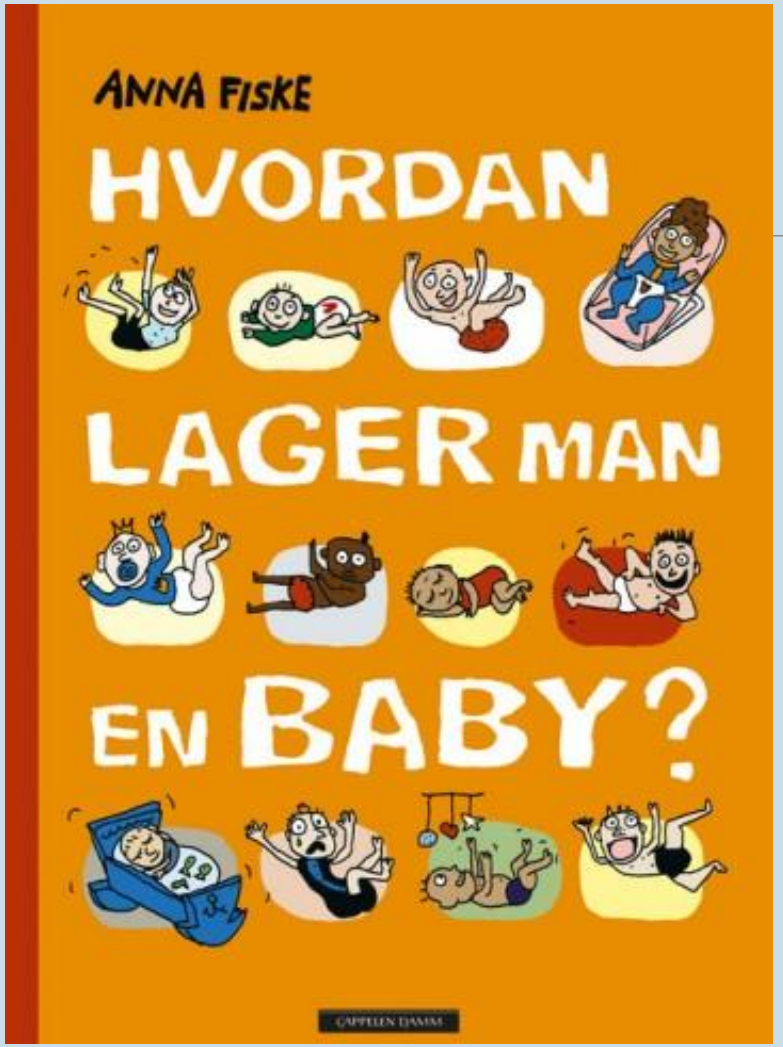
ANNA FISKE
HVORDAN
LAGER MAN
EN BABY?
GAPPELEN DAMM

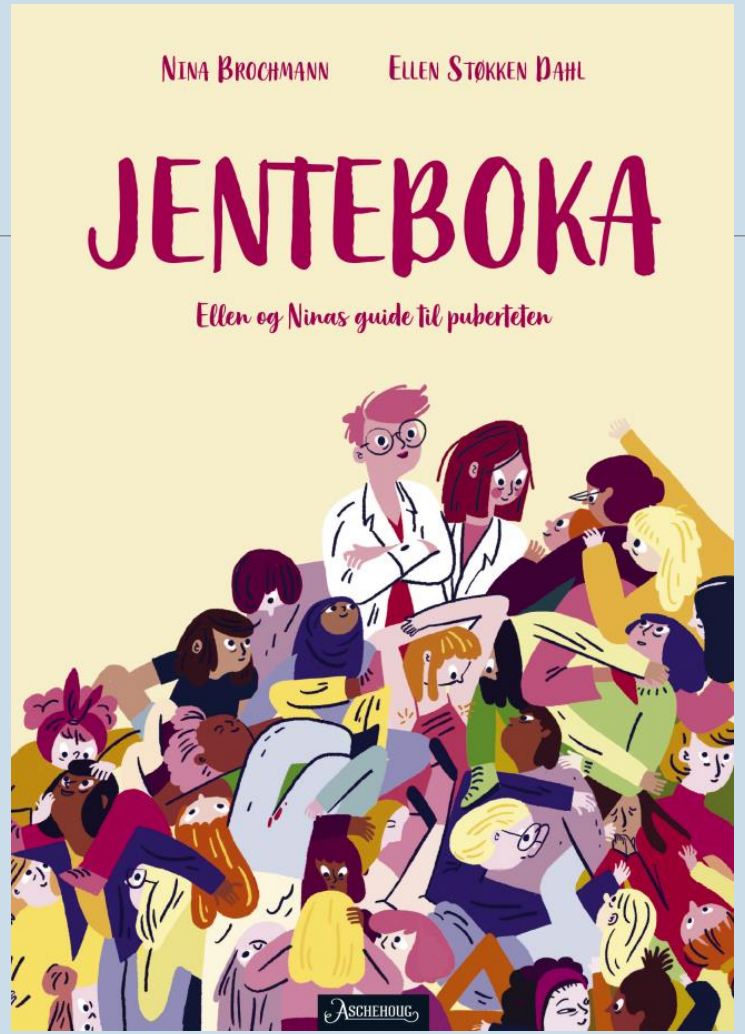
NINA BROCHMANN
ELLEN STØKKEN DAHL
JENTEBOKA
Ellen og Ninas guide til puberteten
ASCHEHOUG

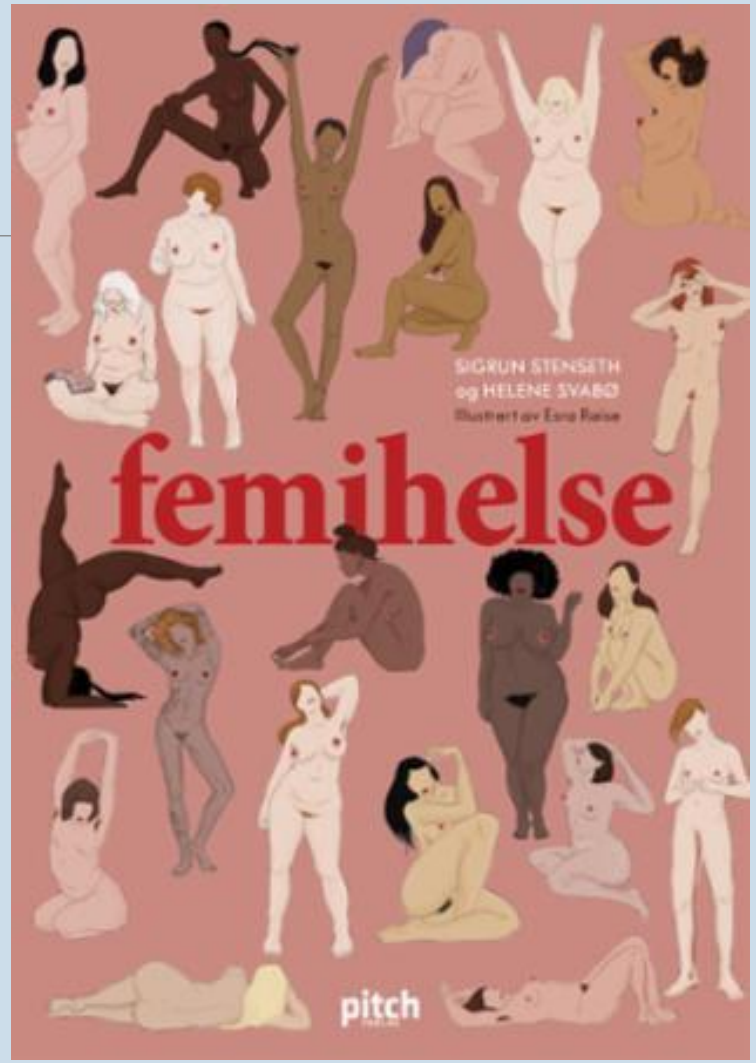
SIGRUN STENSETH
og HELENE SVABØ
femihelse
pitch

HALLO!
VELKOMMEN INN!

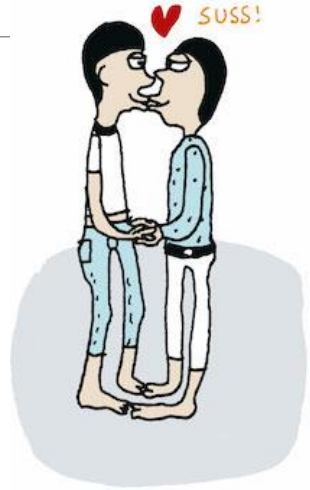
SUSS!

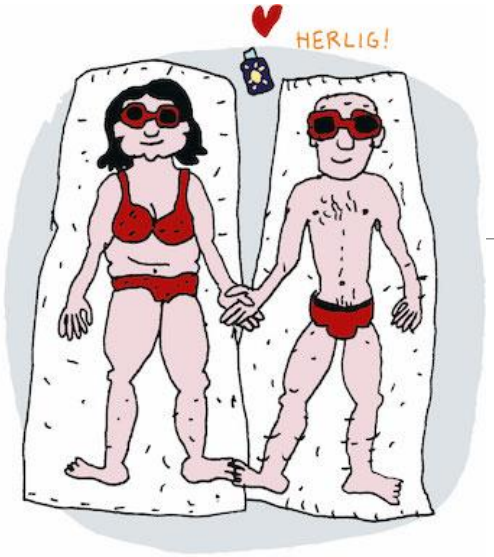
HERLIG!

OHHH!

HA, HA!

Sexlærerinne
Kåt gutt på 21 år ønsker å komme i kontakt med jente 16-22 år for sexopplæring. Du må være glad i å pule og ikke altfor opptatt av utseende. 51670
Glad i å pule
ikke for opptat
av utseendet

INTI CHAVEZ PEREZ
RES-PEKT
EN SEXBOK FOR GUTTER
GYLDENDAL

Hunnkatter fra Hamar! Vi er to hannkatter som vil bli kjent med to hunnkatter i alderen 17–19 år. Du må ha reiret ditt i Hamar eller ca 1 ifra Hamar. Vi har et stort felles problem, vi mangler haler. Våre interesser er: Alle slags hunnkatter, biler (amcar), MC, bilturer (med deg eller dere), fester, musikk (ikke heavy, Bach eller Bethoven). Brev +
tinder_i_gamledager

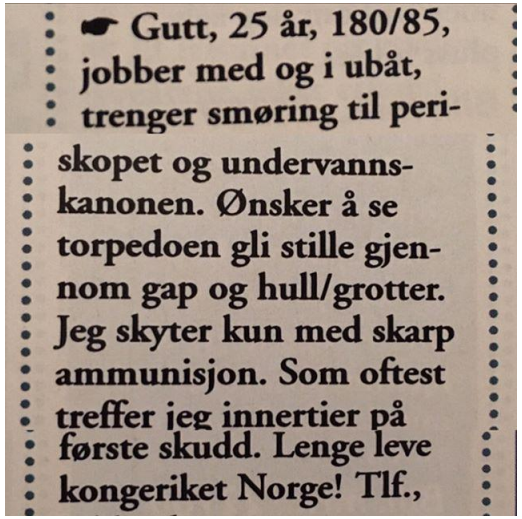
☛ Gutt, 25 år, 180/85, jobber med og i ubåt, trenger smøring til periskopet og undervannskanonen. Ønsker å se torpedoen gli stille gjennom gap og hull/grotter. Jeg skyter kun med skarp ammunisjon. Som oftest treffer jeg innertier på første skudd. Lenge leve kongeriket Norge! Tlf.,

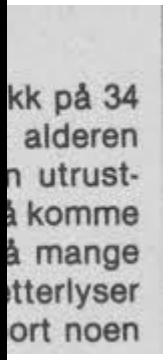
kk på 34
alderen
n utrust-
å komme
å mange
etterlyser
ort noen

Hei på deg. Frank heter jeg! Jeg er råtøff og kjekk. Digger kuule jenter med tæl. Kom an og skriv og vi skal få det helt topp. B.m. «Klin sprø». 4422.

Du er suuuper! Kødda!

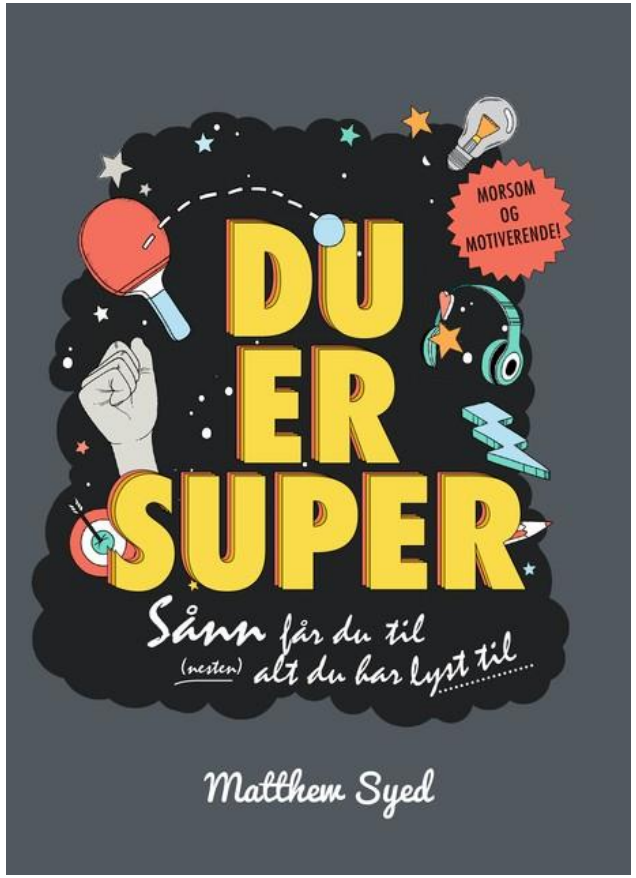

#VÅGÅVÆRE
Helsesista
CAPPELEN DAMM

KATASTROFETANKER

«Jeg sliter sånn med å sovne om kvelden fordi jeg bare tenker på alt mulig rart som kan gå helt galt, liksom med så mange ting.»

Jeg vet ikke om dere husker tilbake til den tiden der det føltes som dere ikke tenkte så mye. At dere bare levde og lekte og ikke hadde noen bekymringer?

Å være litt redd er faktisk noe som hjelper oss mennesker til å overleve her på jorda. Det gjør at vi passer på oss selv og hverandre, og at vi gjør gode valg. Noen ganger kan redselen bli litt i overkant sterk, kanskje uten at det skjer noe spesielt der og da, og vi kan være redd for ting som egentlig ikke er farlig. Noen opplever også å bruke mye tid på å være redd for store, kompliserte ting de ikke kan kontrollere. Det er helt normalt. Og det er helt normalt at sånne store katastrofetanker kommer inn i hodet iblant.

Da jeg var begynt å bli et litt større barn, og ungdom, husker jeg at jeg var veldig redd for brann. Og jeg var redd for at noen jeg var glad i skulle dø. Noen ganger gråt jeg fordi jeg tenkte på den dagen mormor kom til å dø. Eller hunden min. Eller foreldrene mine. Jeg hadde på en måte kommet i den alderen der jeg hadde

VELG HVEM DU VIL VÆRE!

«Jeg føler meg bedre når jeg liksom **trykker andre ned og er slem mot andre.**»

Den snappen kom fra en gutt. Veldig ærlig, syns jeg. Fo
det er jo akkurat det veldig mange gjør. Med ord og handling
Med stygge ord og negativt tonefall. Folk gjør det direkte t
mennesker de møter, for eksempel på idrettsbanen, i chatter o
kommentarfelt. Trykker andre ned for å virke bedre selv. Dett
er mobbing. Jeg har tenkt mye på hva det er som gjør at mang
føler seg bedre ved å få andre til å føle seg mindre verdt. Fø

FORELSKELSE

«Jeg kalte crushet for en **sexy dverggeit**.»

«Oi, haha, hvordan gikk det?»

«Vel, han tok det ikke som et kompliment, men jeg mente det jo ikke frekt, er bare det at **jeg digger geiter**. Og jeg klarer aldri å snakke med gutter, så da går det som regel dritt.»

«Å … <3 <3 Det er ikke alltid så lett å få sagt det man egentlig mener, spesielt når man crusher …»

«Jeg er håpløs på sånt.»

«Det er faktisk helt normalt – det gjelder ikke bare deg, om det er en trøst …»

«Det er fint å vite <3»

Forelskelse kan være fint, og det kan være vondt. Ofte opptar det all plassen i hodet og kroppen og kan sette oss helt ut av spill. Når vi blir skikkelig forelsket, kan det gå ut over konsentrasjonen, evnen til å uttrykke seg, matlysten og søvnen. Du tenker bare på

GUTTA MINE

> «Hvorfor legger helsevesenet mer vekt på jenters psykiske helse enn gutters?»

> «Jeg tror de vet for lite om gutter, ass ... hva tror du?»

> «Tror det jeg også. I dag gjorde jeg det jeg ikke trodde jeg skulle klare. Gikk til helsesøster og snakket om selvtilliten og tok opp litt andre ting også. Da har jeg ikke så tungt lass på skuldrene. Overalt ser man for det meste at helsevesenet tar utgangspunkt i jenter, men det handler jo om oss gutter også. Vi har like mye psykiske plager som jentene, men vi vet ikke hvordan vi skal si det eller få det fram. Helsevesenet er for dårlig på dette, synes jeg.»

Denne snappen fikk jeg våren 2019. Han setter ord på det på en sånn måte at jeg ble rørt. For det er akkurat slik det er. Og det er derfor jeg er så opptatt av å gjøre alt jeg

INTI CHAVEZ PEREZ
RES-PEKT
EN SEXBOK FOR GUTTER
GYLDENDAL

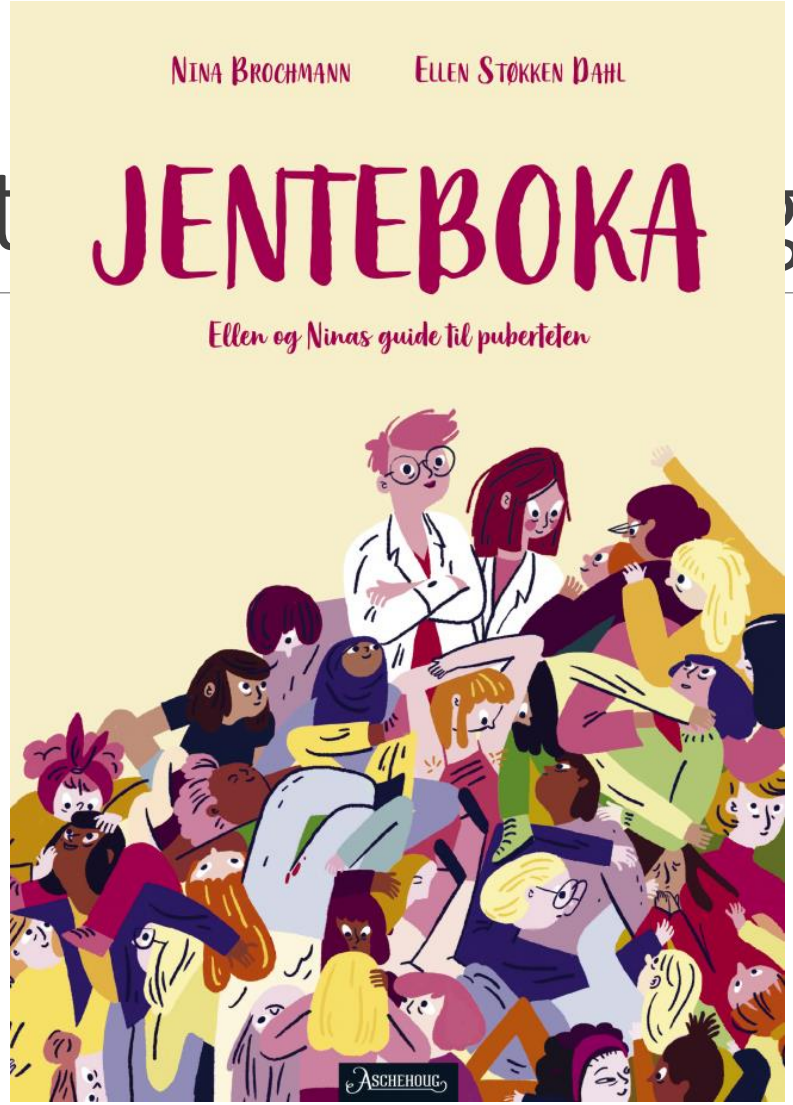
NINA BROCHMANN
ELLEN STØKKEN DAHL
JENTEBOKA
Ellen og Ninas guide til puberteten
ASCHEHOUG

#VÅGÅVÆRE
Helsesista
GAPPELEN DAMM

Aon Raza Naqvi (red.)
Third Culture Kids
Å vokse opp mellom kulturer

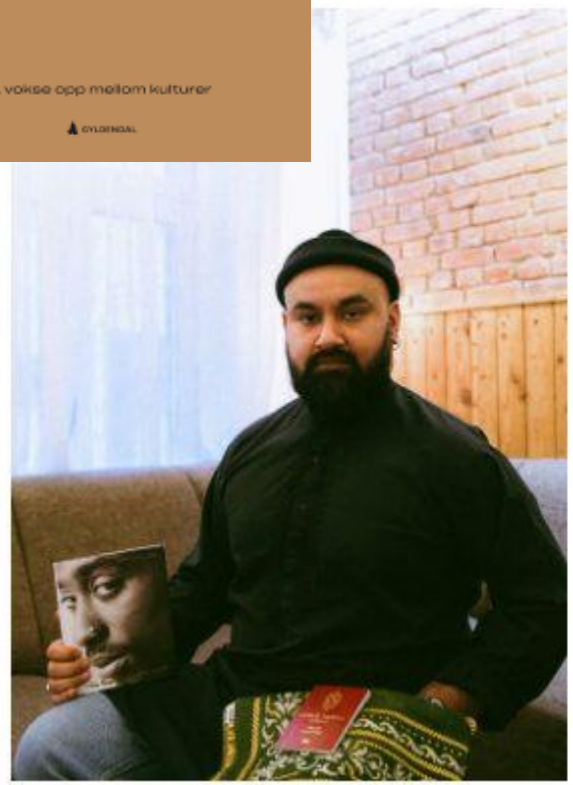

Aon Raza Naqvi (red.)
Third Culture Kids
Å vokse opp mellom kulturer

Aon Raza Naqvi (red.)
Third Culture Kids
Å vokse opp mellom kulturer

HISTORIE –
de som har levd før oss

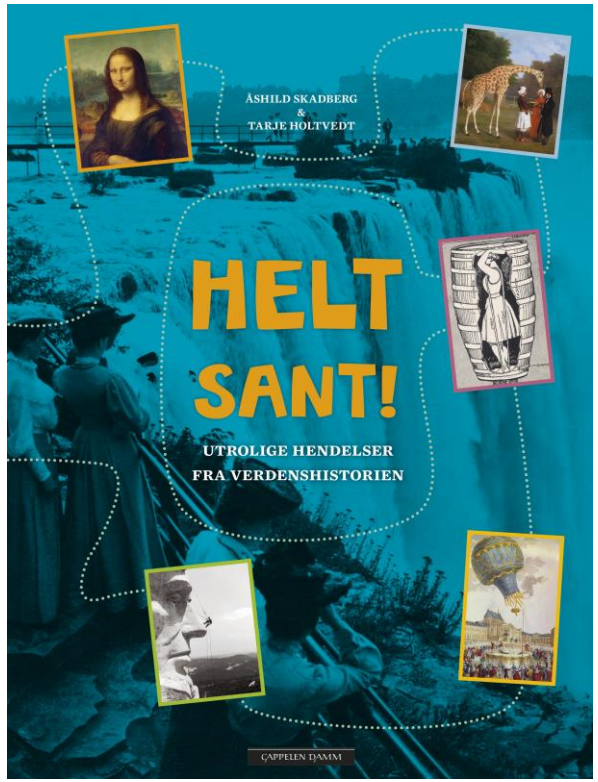

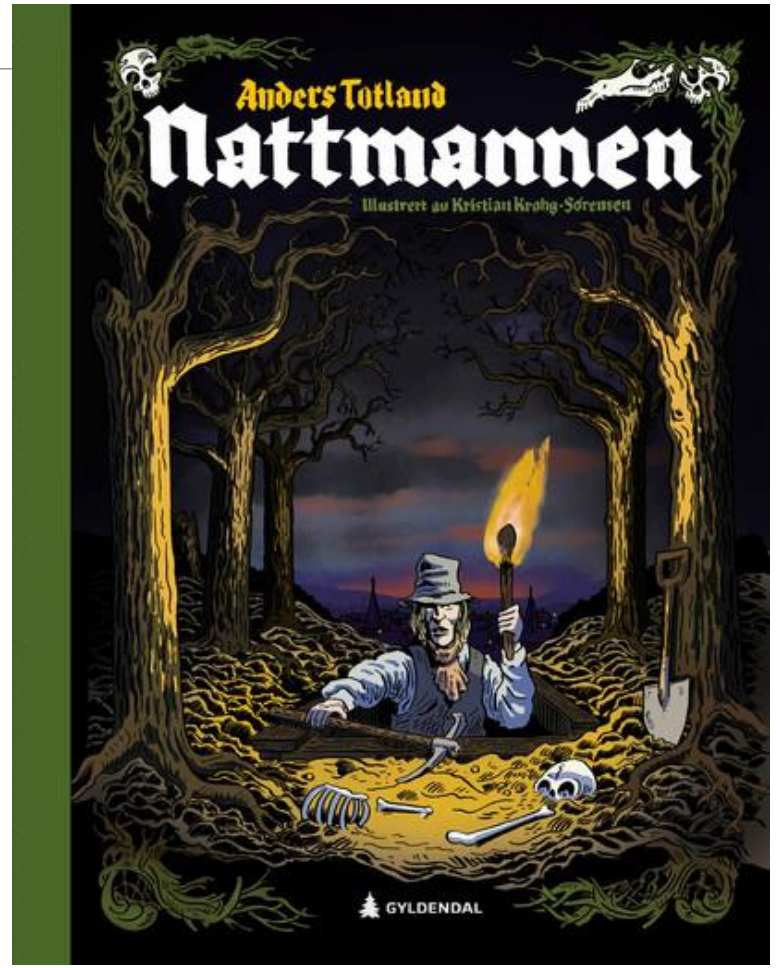

Kristiansvik er en by med hus og gater, skoler, togspor, båthavn og parker. Byen ligger i en dal, ved en elv som renner ut i havet.
Dalen har vært her i tusenvis av år, men det har ikke Kristiansvik.
8

En gang så dette stedet helt annerledes ut.
TID
Ingen vet egentlig hva tid er. Men uten tid ville ingenting forandre seg. Ingenting ville skje, og ingenting ville finnes.

Krigen

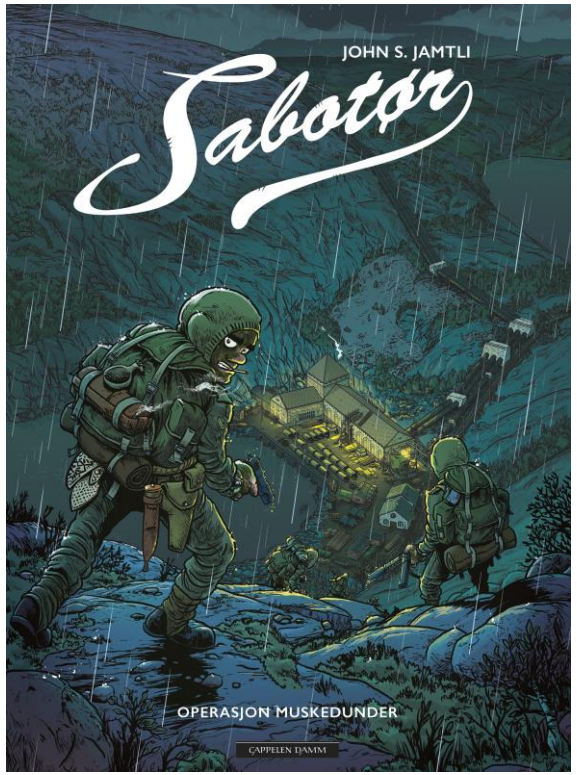
JOHN S. JAMTLI
Sabotør
OPERASJON MUSKEDUNDER
CAPPELEN DAMM

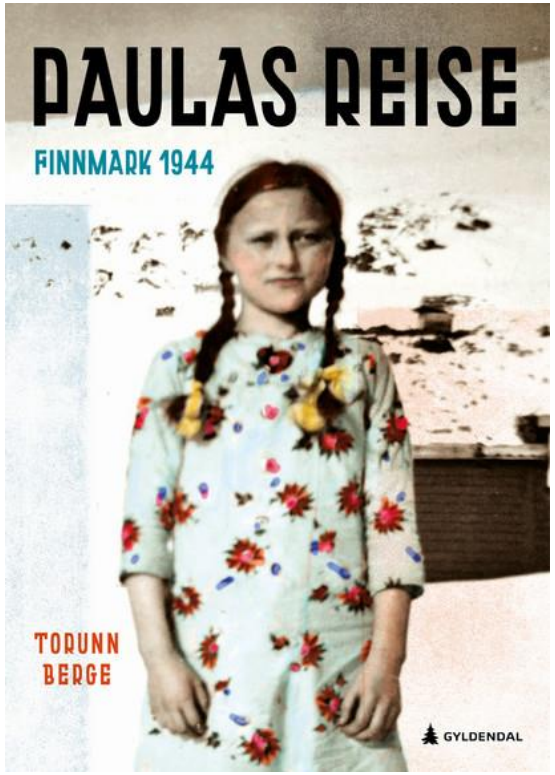
PAULAS REISE
FINNMARK 1944
TORUNN BERGE
GYLDENDAL

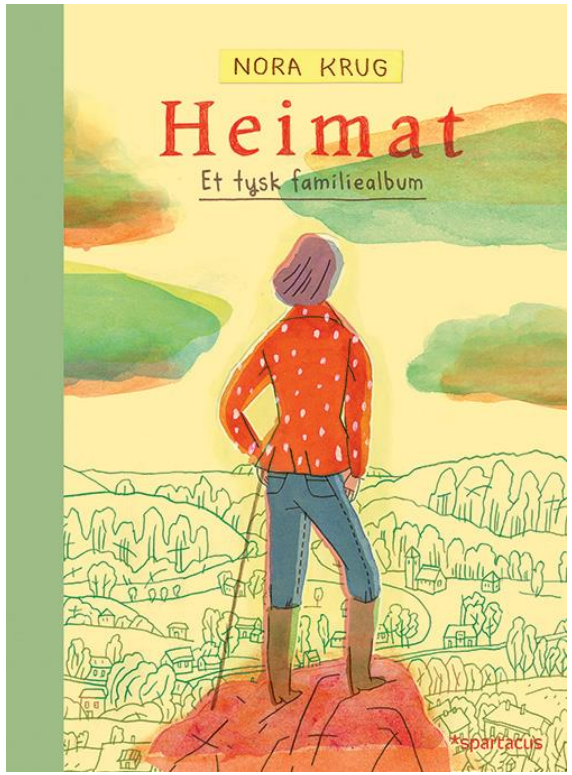
NORA KRUG
Heimat
Et tysk familiealbum
spartacus

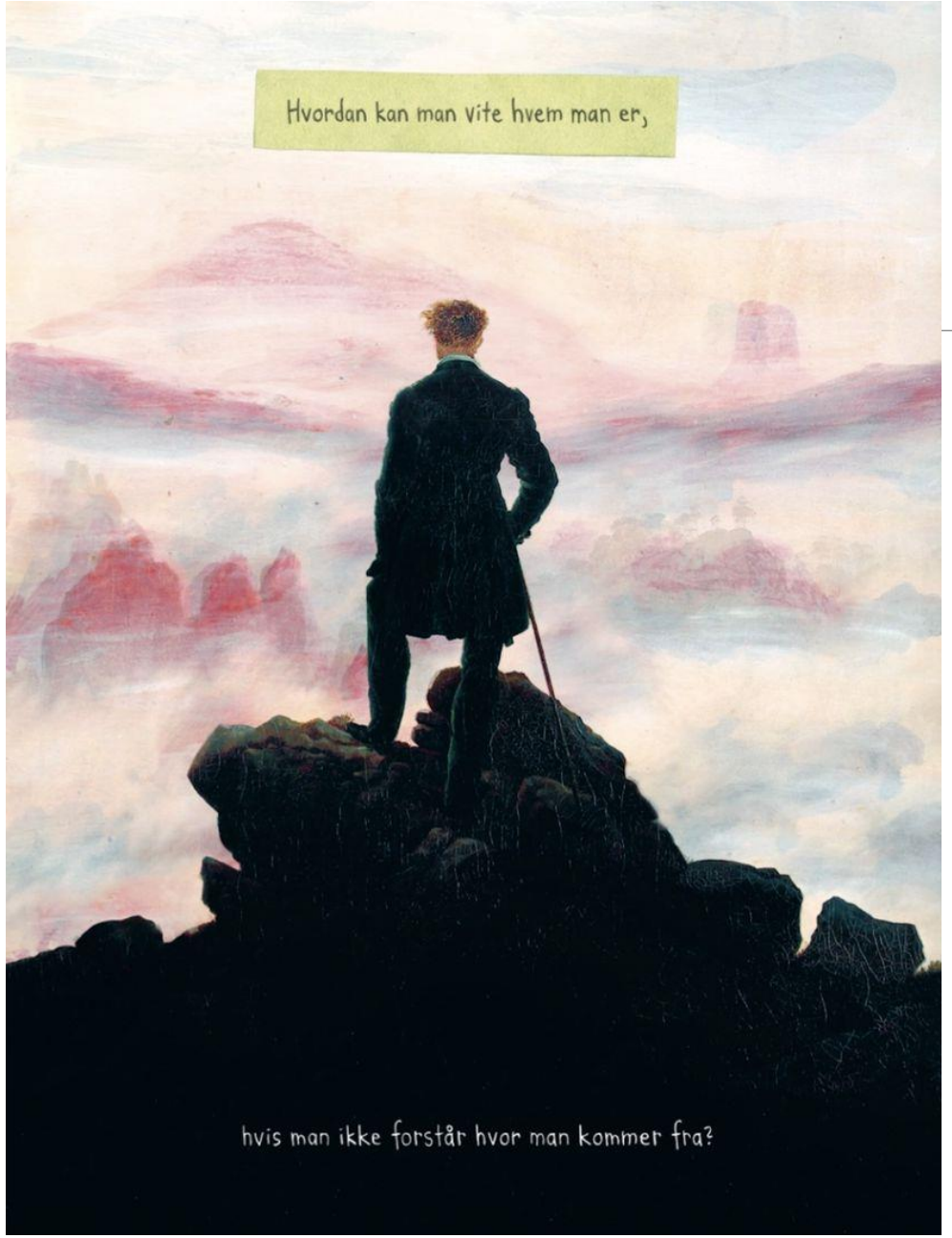
Hvordan kan man vite hvem man er,
hvis man ikke forstår hvor man kommer fra?

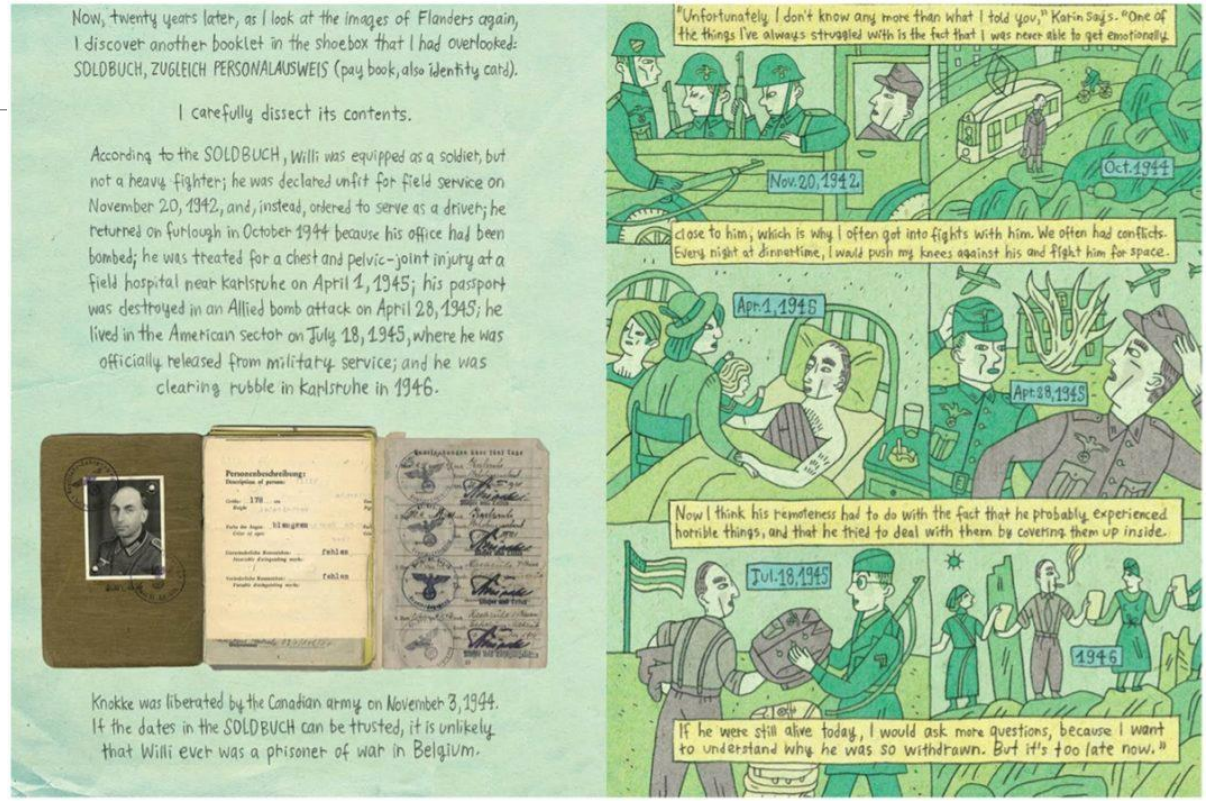
Now, twenty years later, as I look at the images of Flanders again, I discover another booklet in the shoebox that I had overlooked: SOLDBUCH, ZUGLEICH PERSONALAUSWEIS (pay book, also identity card).
I carefully dissect its contents.
According to the SOLDBUCH, Willi was equipped as a soldier, but not a heavy fighter; he was declared unfit for field service on November 20, 1942, and, instead, ordered to serve as a driver; he returned on furlough in October 1944 because his office had been bombed; he was treated for a chest and pelvic-joint injury at a field hospital near Karlsruhe on April 1, 1945; his passport was destroyed in an Allied bomb attack on April 28, 1945; he lived in the American sector on July 18, 1945, where he was officially released from military service; and he was clearing rubble in Karlsruhe in 1946.
Knokke was liberated by the Canadian army on November 3, 1944. If the dates in the SOLDBUCH can be trusted, it is unlikely that Willi ever was a prisoner of war in Belgium.
"Unfortunately I don't know any more than what I told you," Katin says. "One of the things I've always struggled with is the fact that I was never able to get emotionally
Nov. 20, 1942
Oct. 1944
close to him; which is why I often got into fights with him. We often had conflicts. Every night at dinnertime, I would push my knees against his and fight him for space.
Apr. 1, 1945
Apr. 28, 1945
Now I think his remoteness had to do with the fact that he probably experienced horrible things, and that he tried to deal with them by covering them up inside.
Jul. 18, 1945
1946
If he were still alive today, I would ask more questions, because I want to understand why he was so withdrawn. But it's too late now."

Ulike tilnærminger

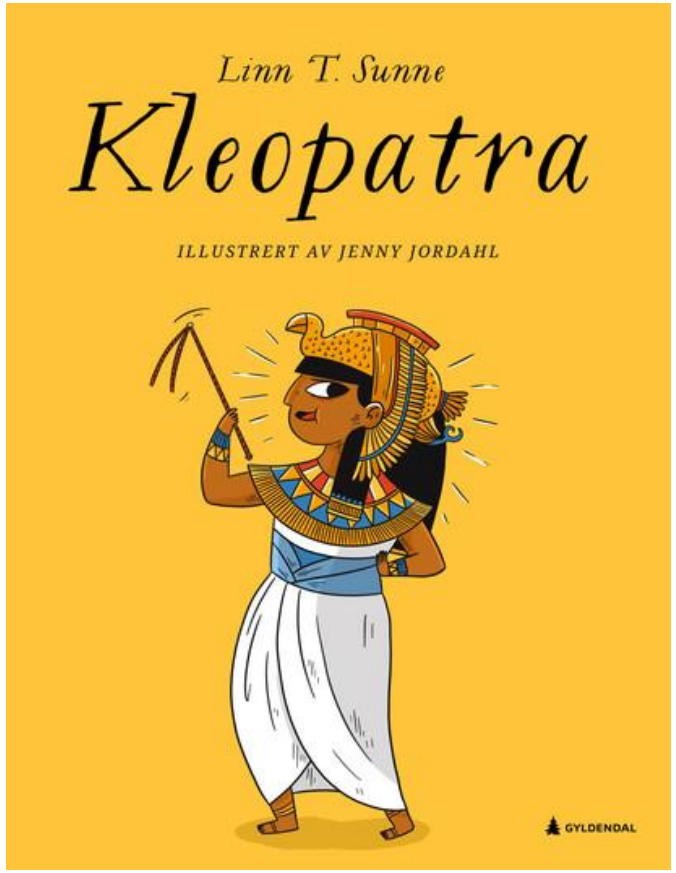

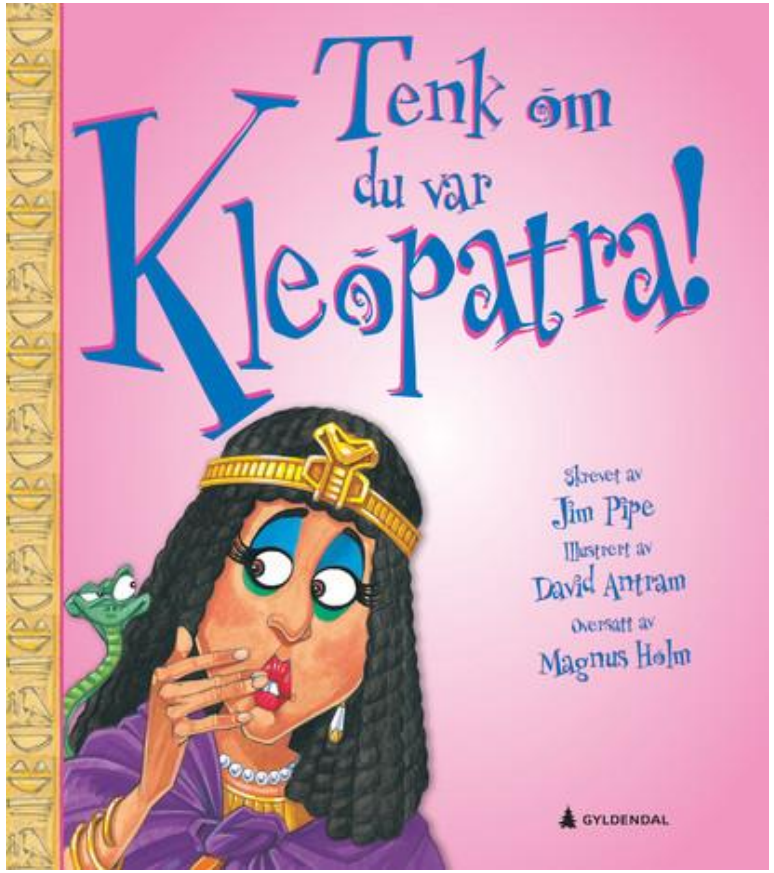

BIOGRAFIER

MIN FØRSTE BIOGRAFI
Gro Harlem Brundtland
KRISTIN GRUE
LINA RÅKNES
GYLDENDAL

MIN FØRSTE BIOGRAFI
Sonja Henie
INE MARIE WILMANN
INGEBJØRG FAUGSTAD MÆLAND
GYLDENDAL

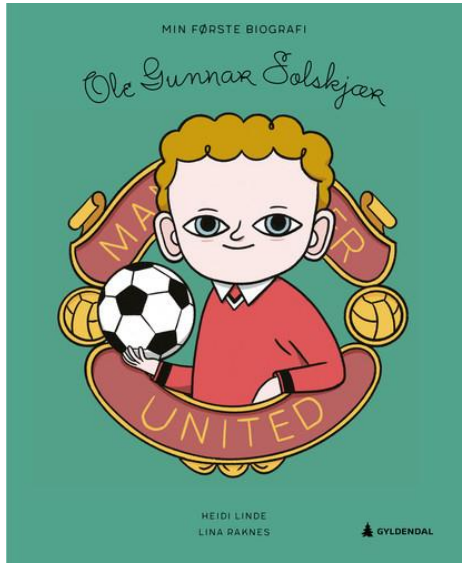
MIN FØRSTE BIOGRAFI
Ole Gunnar Solskjær
UNITED
HEIDI LINDE
LINA RÅKNES
GYLDENDAL

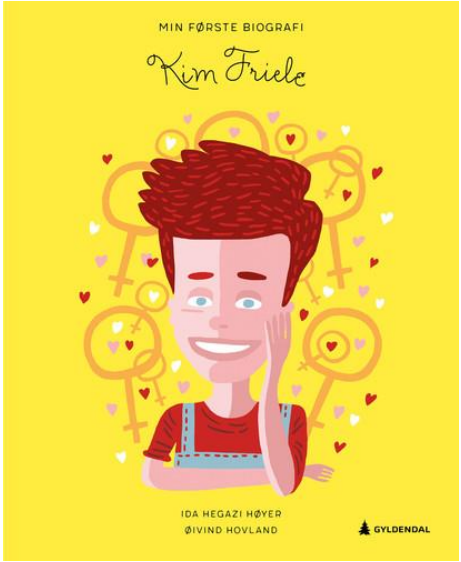
MIN FØRSTE BIOGRAFI
Kim Friele
IDA HEGAZI HØYER
ØIVIND HOVLAND
GYLDENDAL

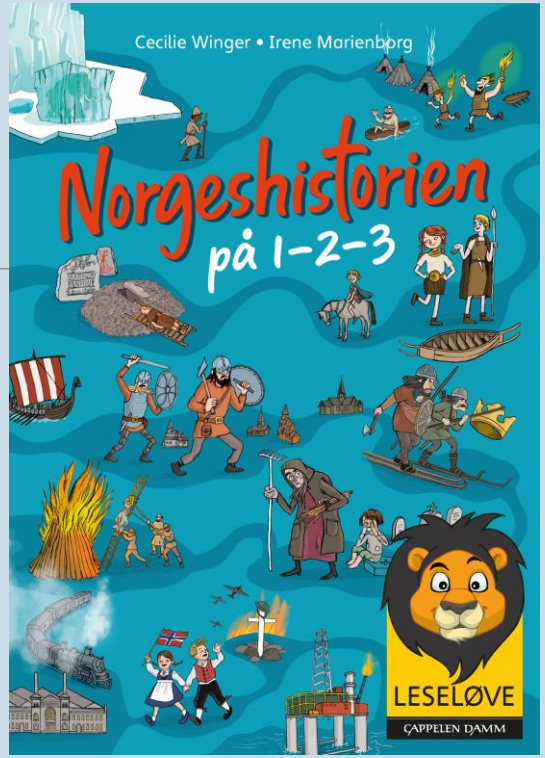

MIN FØRSTE LESELØVE

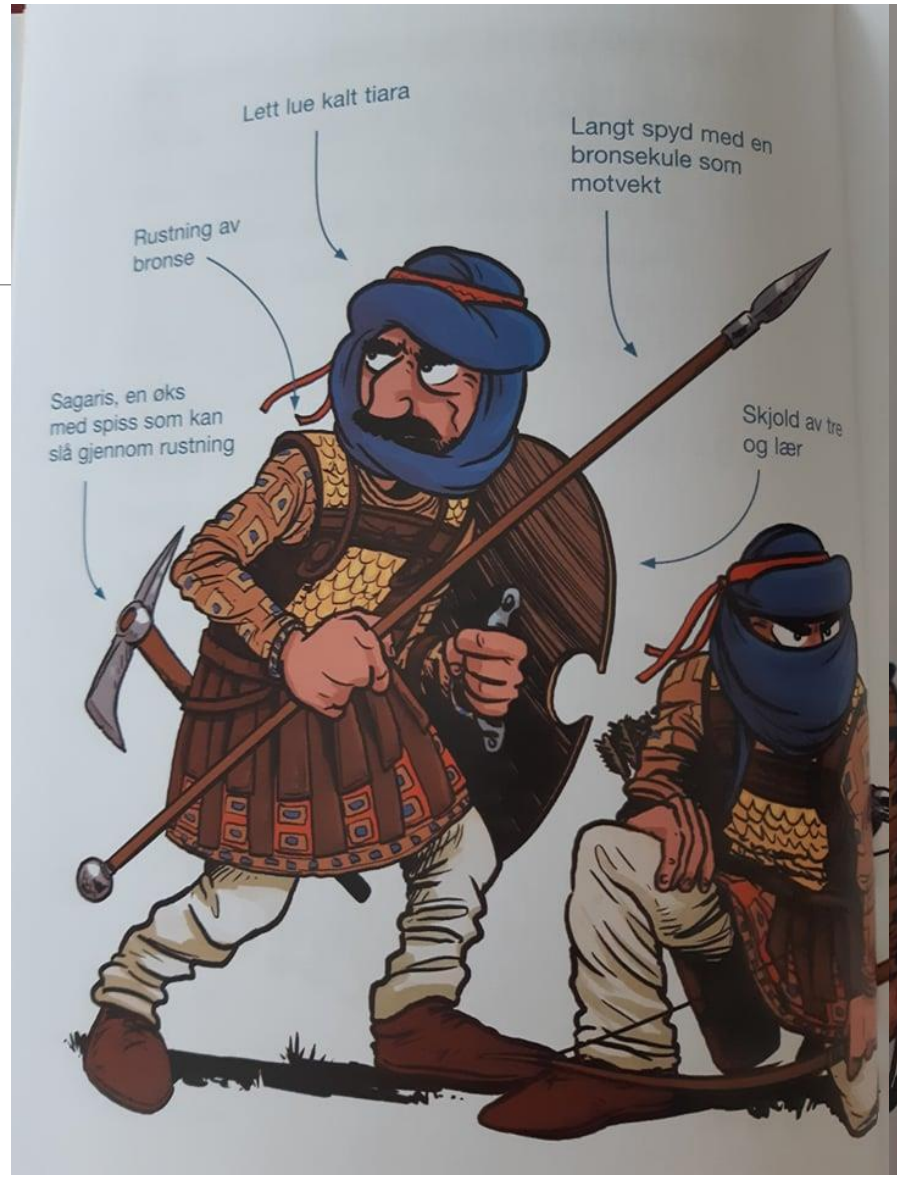

Persiske «udødelige»

(550–330 fvt.)

Perserne var grekernes største fiende.

«De udødelige» var kongens livgarde.
De udødelige var nøyaktig 10 000 menn.
Når noen døde, ble de erstattet
med en gang.
Grekerne ga dem navnet «udødelige»,
fordi det så ut som at ingen døde.

Lette, fargerike klær

Bue og kogger med piler

STEINALDEREN
(cirka 10 000–1700 f.Kr.)

De første menneskene i verden kom fra Afrika. De vandret oppover Europa. Noen fant seg et sted å bo underveis, andre fortsatte videre. Til og med forbi Italia, og videre nordover. Dette var før iskremen og pizzaen var oppfunnet.
For cirka 8000 år siden kom de første innvandrerne helt opp til Østfold.
Har du tenkt på at vi er innvandrere, alle sammen?

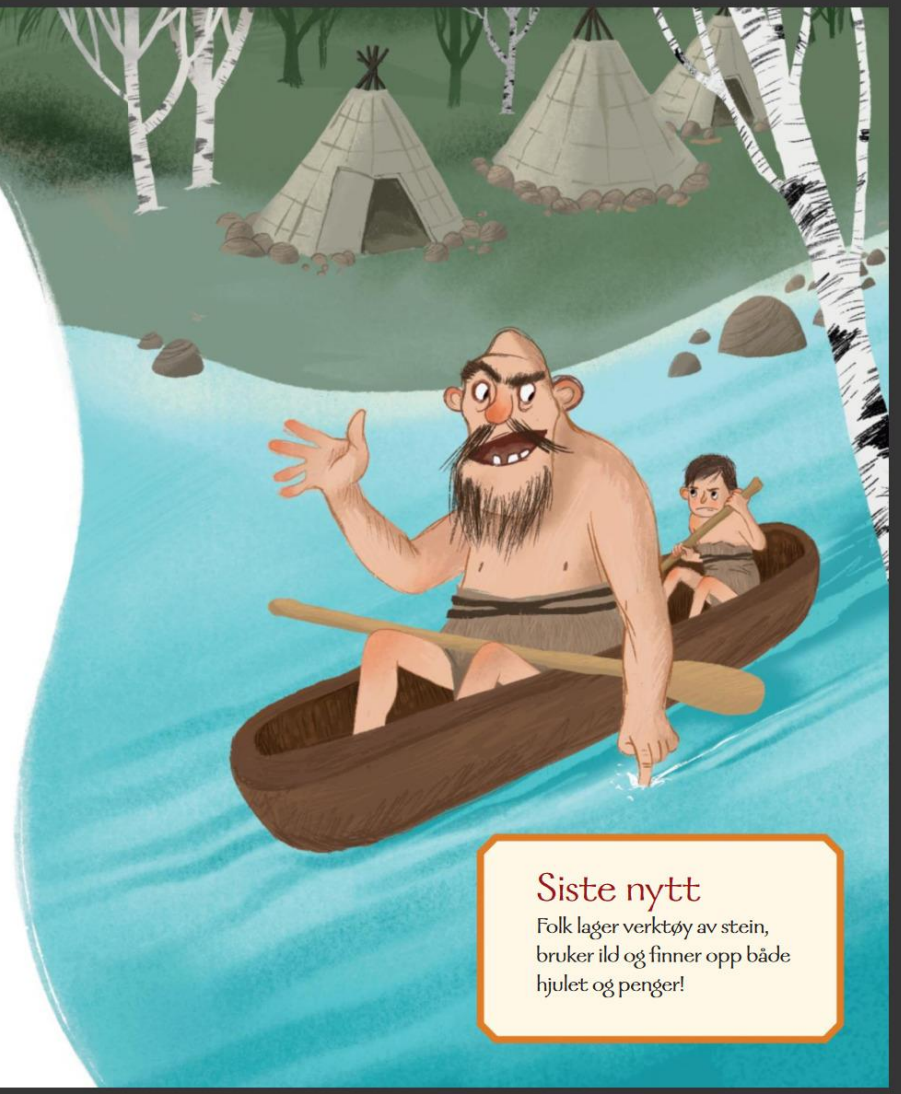

Siste nytt
Folk lager verktøy av stein, bruker ild og finner opp både hjulet og penger!

KJEDER MEEEEG ....

Flaggermusmusikk_trykk.pd
Verdens beste mat_1 kc
file:///C:/Users/lise/Documents/IBBY/Bøker/Verdens%20beste%20mat_1%20korr.pdf
7 av 33
Tilpass til siden
Sidevisning
Les høyt
Legg til notater

frites og pizza, men nå er det mange som ønsker at skolematen skal bli

sialitet. Eller fish and chips, som er fritert fisk og pommes frites.

APPLE CRUMBLE

DENNE DESSERTEN er både digg å spise og enkel å lage. Eplene blir myke og deilige, og på toppen er det sprø, søte klumper.

2 dl hvetemel
100 gram smør, romtemperert
1 dl sukker

Fyll:
4 epler
½ dl sukker

1. Sett ovnen på 200 grader celsius.
2. Start med fyllet: Skjær opp eplene i båter. Legg dem i bunnen av en ildfast form.
3. Strø sukkeret over eplene.
4. Ha deretter hvetemel og smør i en bolle. (Bruk en kjøkkenvekt til å veie smøret, eller se etter målestrekene på smørpakken.) Bland med hendene til blandingen er som grov sand. Da blander du inn sukkeret.
5. Smuldre blandingen over eplene.
6. Sett formen inn i ovnen og la stå i 30 minutter.

Spis mens det er varmt. Nydelig med is til!

DESSERTEN BLIR ENDA SPRØERE MED DL HAKKEDE NØTTER PÅ TOPPEN.

HVA DRIKKER ENGELSKMENN TIL APPLE CRUMBLE?
HVA DRIKKER ENGELSKMENN TIL BEANS ON TOAST?
SVAR PÅ BEGGE: TE. GJERNE

VISSTE DU AT

Skriv her for å søke
09:13
23.10.2019

SPORT!! HVORFOR ER DET IKKE FLERE TITLER?

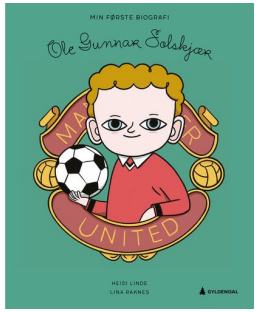

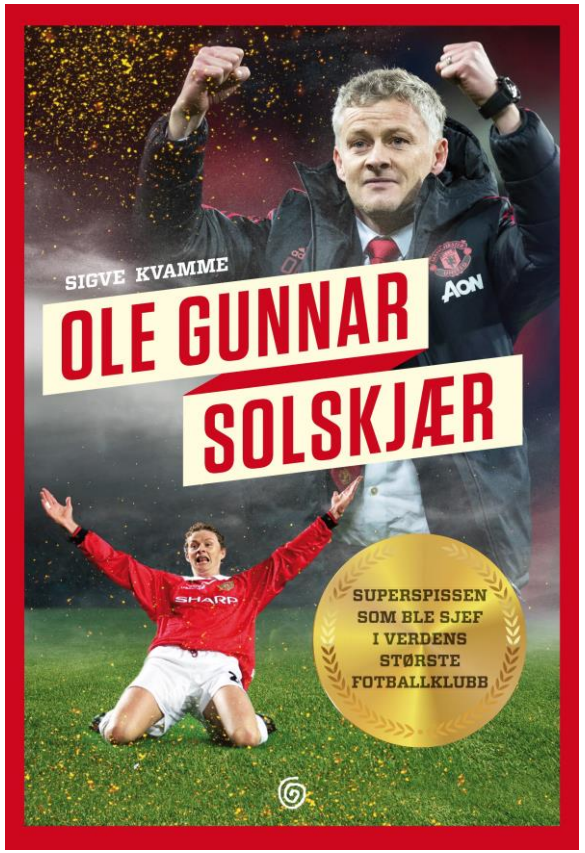

Og til slutt – TORSKEN!

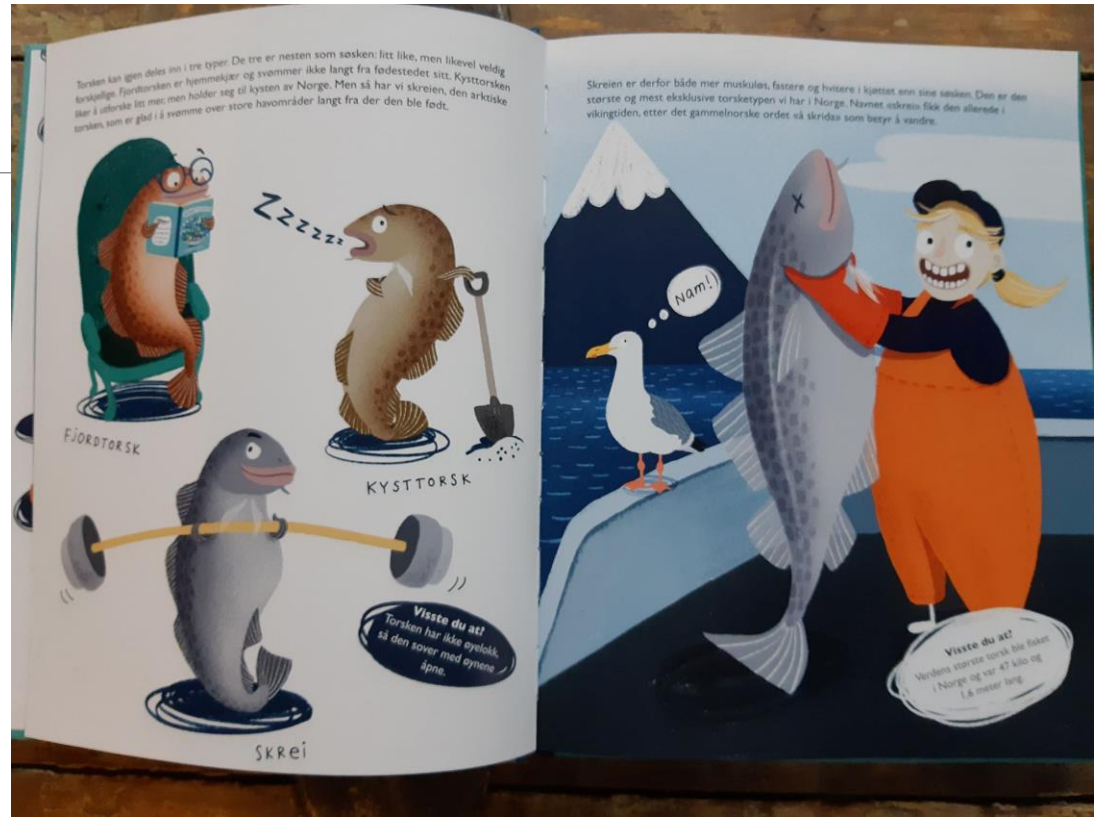

Takk for meg!